

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР ЗАОЧНО-ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Кафедра менеджменту та адміністрування

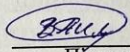
ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Управління фінансово-економічною безпекою банку в умовах
нестабільності (на прикладі АТ «Акцент-Банк», м. Коломия)»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Шифр і назва галузі знань
Спеціальність 073 Менеджмент
Шифр і назва спеціальності
Освітня програма Менеджмент
Назва освітньої програми

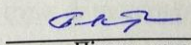
Шифр ДРМН.013384.01.12.ПЗ

Виконав студент 5 курсу
група МО(н)з-5

Підпис

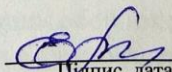
Василь ПИЛИПКО
Ініціали, ПРІЗВИЩЕ

Керівник
канд. екон. наук, доц.

Підпис, дата

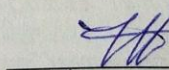
Геннадій КАПІНОС
Ініціали, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

Підпис, дата

Олена КОСІНЕР
Ініціали, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри
менеджменту та адміністрування
канд. екон. наук, проф.

Підпис, дата

Ніла ТЮРИНА
Ініціали, ПРІЗВИЩЕ

14 00 2024 р.

Хмельницький, 2024

Хмельницький національний університет

Навчальний центр заочно-дистанційної освіти
Кафедра менеджменту та адміністрування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр, назва
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітня програма «Менеджмент»
Шифр, назва спеціальності та освітньої програми

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____

« 15 » 02 2024 р.

З А В Д А Н Н Я НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Пилипко Василь Мирославович

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема роботи: Управління фінансово-економічною безпекою банку в умовах нестабільності (на прикладі АТ «Акцент-Банк», м. Коломия)

керівник роботи: Капінос Геннадій Іванович, канд. екон. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від 15.02.2024 р. №8, дод. 6д

2. Строк подання студентом роботи на кафедру: 14.06.2024

3. Вихідні дані до роботи: статті, монографії, підручники, навчальні посібники з заданої теми, статистична інформація, інформація мережі Інтернет тощо

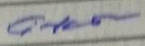
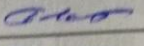
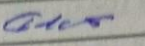
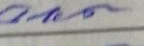
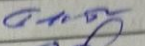
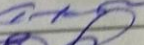
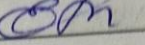
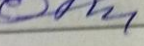
4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- 1) Теоретичні засади фінансово-економічної безпеки банківської установи.
- 2) Характеристика, аналіз діяльності та стан фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк».
- 3) Вдосконалення управління фінансово-економічною безпекою АТ «Акцент-Банк».

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень):

- Систематизація поняття «фінансово-економічна безпека банку» у різних наукових джерелах.
- Внутрішні загрози фінансовій безпеці банківської установи, генеровані безпосереднім внутрішнім середовищем функціонування.
- Динаміка індикаторів рівня фінансово-економічної безпеки банківського сектору України у 2021-2023 роках.
- Динаміка активів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках
- Динаміка пасивів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках
- Динаміка основних показників господарської діяльності АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках
- SWOT-аналіз АТ «Акцент-Банк».
- PEST-аналіз ринку банківських послуг України на прикладі АТ «Акцент-Банк»
- Основні показники фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках.
- Зміна показників ліквідності АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках.
- Основні заходи з підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» під час війни.

6. Консультанти розділів дипломної роботи:

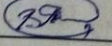
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1. Теоретичний	Капінос Г.І.		
2. Аналітичний	Капінос Г.І.		
3. Проектний	Капінос Г.І.		
4. Нормоконтроль	Косінос О.М.		

7. Дата видачі завдання: 12.02.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

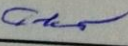
№ з/п	Назва етапів (розділів) дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми дипломної роботи	лютий 2024 р.	
2.	Складання календарного плану графіка написання дипломної роботи	лютий 2024 р.	
3.	Підготовка до виконання дипломної роботи: підбір і вивчення літератури, збір та обробка статистичних матеріалів	березень 2024 р.	
4.	Підготовка першого розділу	квітень 2024 р.	
5.	Підготовка другого розділу	травень 2024 р.	
6.	Підготовка третього розділу	червень 2024 р.	
7.	Підготовка висновків	червень 2024 р.	
8.	Задача науковому керівнику	червень 2024 р.	
9.	Доопрацювання дипломної роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	червень 2024 р.	
10.	Оформлення дипломної роботи в остаточному варіанті	червень 2024 р.	
11.	Підготовка ілюстративних матеріалів	червень 2024 р.	
12.	Попередній захист дипломної роботи	червень 2024 р.	
13.	Одержання відгуку наукового керівника	червень 2024 р.	
14.	Одержання рецензії зовнішнього рецензента	червень 2024 р.	
15.	Захист дипломної роботи	червень 2024 р.	

Студент

Підпис

Василь ПИЛИПКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник роботи

Підпис

Геннадій КАПІНОС
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

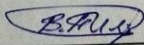
Пилипко В. М. Управління фінансово-економічною безпекою банку в умовах нестабільності (на прикладі АТ «Акцент-Банк», м. Коломия). Керівник роботи – канд. екон. наук, доц. кафедри МА Капінос Г. І. Дипломна робота бакалавра.: 64 с., 4 рисунки, 17 таблиць, 34 джерела посилання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: БЕЗПЕКА, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКУ.

Розглянуто питання управління фінансово-економічною безпекою АТ «Акцент-Банк» в умовах нестабільності. Теоретичний розділ диплому містить опис теоретичних основ фінансово-економічної безпеки банківської установи, зокрема: сутність фінансово-економічної безпеки банку та її місце у безпеці держави; класифікація загроз фінансово-економічній безпеці банку.

В аналітичному розділі диплому проведено аналіз забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської системи України у 2021-2023 роках; наведена характеристика і виконано аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» у 2021-2023 роках; проаналізовано внутрішнє та зовнішнє середовище даного банку за допомогою методів SWOT і PEST-аналізу, обрано стратегію розвитку та пріоритетні напрями діяльності АТ «Акцент-Банк».

У проектному розділі дипломної роботи проведено дослідження фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк», проаналізовано основні показники такої безпеки у 2021-2023 роках, розроблено та рекомендовано до впровадження ряд заходів щодо удосконалення управління та підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк».

Підпис

Василь Пилипко
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

14 червня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	7
1.1 Сутність фінансово-економічної безпеки банківської установи та її місце у безпеці держави	7
1.2 Класифікація загроз фінансово-економічній безпеці банку	14
2 ХАРАКТЕРИСТИКА, АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТАН ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «АКЦЕНТ-БАНК»	23
2.1 Аналіз забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської системи України у 2021-2023 роках	23
2.2 Характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» у 2021-2023 роках	28
2.3 Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища АТ «Акцент-Банк»	40
3 ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АТ «АКЦЕНТ-БАНК»	46
3.1 Дослідження фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк»	46
3.2 Рекомендації щодо удосконалення управління та підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк»	55
ВИСНОВКИ	59
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	60
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Управління фінансово-економічною безпекою будь-якого банку України, його грошовими потоками, фінансовими ресурсами є одним з ключових елементів системи сучасного управління, що має особливе, пріоритетне значення для сьогоденних умов банківської діяльності.

Стан розвитку вітчизняного фінансового ринку пов'язаний суттєвим з впливом зовнішніх загроз – війни, згортання розвитку реального сектору економіки, зменшення доходів населення, зростання безробіття, нестабільність на валютному ринку. У таких складних умовах вітчизняні банківські установи вимушені проводити агресивну політику ведення бізнесу для збереження конкурентоспроможності та фінансової стійкості на ринку. У теперішніх умовах визначальним аспектом успішної діяльності банків є забезпечення їх фінансово-економічної безпеки, яка на пряму залежить від активності їх діяльності, обсягу та джерел ресурсної бази, розміру кредитних ризиків, політики управління витратами і доходами тощо. Через це проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської системи України є актуальною та має розглядатись в умовах військового стану як одна з основних складових національної безпеки України в цілому.

Метою дипломної роботи бакалавра є поглиблення теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо оцінювання та забезпечення фінансово-економічної безпеки банків на прикладі АТ «Акцент-Банк», м. Коломия.

Для досягнення встановленої мети потрібно вирішити такі завдання:

- розглянути категорійний апарат, що визначає зміст фінансово-економічної безпеки банку;
- типізувати ризики і загрози фінансово-економічній безпеці банківської установи;
- проаналізувати головні індикатори фінансово-економічної безпеки банківської системи України у 2021-2023 роках;

- проаналізувати показники фінансово-економічної діяльності АТ «Акцент-Банк» у 2021-2023 роках;
- дослідити забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк» в умовах війни;
- розробити основні шляхи вдосконалення забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк».

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської установи. Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк» в умовах нестабільного.

У процесі написання дипломної роботи бакалавра було використано різноманітні методи: загальнонаукові методи – теоретичного узагальнення та синтезу для дослідження категорійного апарату в сфері фінансово-економічної безпеки банку; логічного аналізу для аналізу стану забезпечення фінансово-економічної безпеки українських банків; системний і ситуаційний підходи для з'ясування сукупності внутрішніх і зовнішніх загроз; абстрактно-логічний метод для розробки напрямків вдосконалення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк».

Інформаційною базою при підготовці дипломної роботи бакалавра були законодавчі акти України, інформаційні матеріали і фінансова звітність АТ «Акцент-Банк», постанови і матеріали НБУ, статистичні дані Державної служби статистики, матеріали періодичних видань, науково-практичних конференцій; наукові дослідження українських та закордонних науковців і практиків; ресурси Інтернет.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1 Сутність фінансово-економічної безпеки банківської установи та її місце у безпеці держави

Фінансово-економічна безпека банківської системи України виступає однією зі складових фінансово-економічної безпеки нашої держави. Вона трактується багатьма науковцями як такий стан фінансової, бюджетної, банківської, валютної, податкової, грошово-кредитної систем, що характеризується стійкістю до негативних впливів, а також можливістю забезпечити ефективне функціонування і розвиток економічної системи України. Фінансово-економічна безпека держави розглядається як здатність здійснювати самостійну фінансово-економічну політику у відповідності до власних національних інтересів, враховуючи вплив внутрішніх і зовнішніх загроз [21].

Слід зазначити, що з фінансово-економічною безпекою банківської системи України тісно пов'язана фінансово-економічна безпека окремого банку. Залежність фінансово-економічної безпеки окремого банку від безпеки банківської системи України обумовлена прагненням суб'єктів банківського ринку до зростання прибутків, потужною конкурентною боротьбою, обмеженістю фінансових резервів банківської установи та джерел формування, наявністю злочинності у кредитній сфері, зростанням банківських ризиків.

Незважаючи на значну кількість трактувань сутності фінансової безпеки банківської установи, в умовах сьогодення відсутній єдиний підхід до визначення поняття «фінансово-економічна безпека комерційного банку», що обумовлює потребу у подальших дослідженнях понятійного апарату.

Фінансова безпека банків України є важливим елементом системи фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Через те, що сучасні фінансові технології пов'язані з рухом грошових коштів, який є вразливим і найліквіднішим

ресурсом банківських установ, то для їх реалізації потрібно виконувати додаткові вимоги щодо дотримання фінансової безпеки банківських установ.

Крім того потрібно враховувати, що забезпечення фінансової безпеки банків є важливим ще і тому, що підрив довіри до фінансових інститутів завдає шкоди фінансовій безпеці України в цілому. Отже, фінанси є сьогодні головним каналом зовнішнього контролю і можливого впливу на банківську систему, а відповідно, і на економіку України в цілому.

Зміцнення національної безпеки, її позицій на міжнародному ринку, забезпечення її незалежності й економічного зростання залежить від стійкості та безпеки банківських установ. Вони постійно зазнають впливу значної кількості внутрішніх і зовнішніх загроз, тому питання безпеки банківських установ є вкрай актуальним. Адже банківська діяльність і банківська система зачіпають всі сторони життєдіяльності суспільства і мають відношення до всіх учасників ринкових відносин. Перш за все, питання безпеки банківської діяльності зачіпає інтереси власників банків, їх акціонерів, клієнтів, споживачів банківських послуг. Стосується вона також партнерів по бізнесу та персоналу банківських установ.

Економічною безпекою банківської установи будемо вважати стан, який забезпечує підвищення її стійкості і надійності, ефективності діяльності і здатність протистояти існуючим та уникати імовірних загроз.

Важливою складовою економічною безпеки банківської установи, яка визначає її ключові позиції, є фінансова безпека, що відображає результат функціонування всіх інших складових і є відповідальною за збільшення фінансового потенціалу банківської установи та ефективність його використання, а також за виявлення на ранніх стадіях загроз та розробку заходів з їх усунення.

Серед науковців немає єдності щодо сутності поняття «фінансова безпека банку» (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Дефініції поняття «фінансова безпека банку» у різних наукових джерелах

Автор, джерело	Визначення поняття
Артеменко Д. А. [16]	«Забезпечення організаційно-управлінських, режимних, технічних і профілактичних заходів, які гарантують якісний захист прав та інтересів банку, зростання статутного капіталу, підвищення ліквідності активів, забезпечення поворотності кредитів, збереження фінансових і матеріальних цінностей»
Барановський О.І., [2, с.12-13]	«Фінансова безпека комерційного банку – це: сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненням банком статутних цілей; стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує»
Зацосова Н.В., [12]	«Фінансова безпека банку – це такий його фінансовий стан, який характеризується збалансованістю системи фінансових показників, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання, а також забезпечує ефективний розвиток банку в поточному та наступних періодах»
Голобородько Ю. О. [8, с. 195]	«Стан, який характеризується оптимальним рівнем залучення розміщення ресурсів при мінімізації загроз та негативних явищ і характеризує здатність банків до саморозвитку, і підвищення ефективності та конкурентоздатності»
Епіфанов А.О. [11]	«Фінансова безпека банку – це такий стан банківської установи, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку»
Гребенюк Н.О. [9]	«Фінансова безпека банківських установ – це такий стан банку, за якого він має можливість ефективно протистояти існуючим загрозам його діяльності, прогнозувати й уникати можливих ризиків, при цьому рух його фінансових потоків є безперервним й достатнім для реалізації стратегії стійкого розвитку»
Ксьондз С. М. [19, с. 121]	«Стан захищеності життєво-важливих інтересів банку від різноманітних внутрішніх і зовнішніх загроз, який гарантує найбільш ефективне використання фінансових ресурсів для забезпечення стійкого функціонування та розвитку банку»
Мордань Є.Ю. [22]	«Фінансова безпека банку – це такий стан банку, що характеризується здатністю протистояти можливим зовнішнім і внутрішнім загрозам банківської діяльності завдяки комплексу правових, організаційних та управлінських заходів для забезпечення нормального функціонування й розвитку в умовах дестабілізуючого впливу навколишнього середовища та захищеності фінансових інтересів зацікавлених сторін (власників, клієнтів, працівників, керівництва, держави)»

Джерело: систематизовано автором

Аналіз різних підходів науковців до трактування поняття фінансової безпеки банку та їх узагальнення дозволяють зробити висновок, що одні дослідники інтерпретують її, як функціональну складову економічної безпеки банку, заперечуючи при цьому необхідність виділення фінансової безпеки банківської установи, як окремої складової та особливу сферу наукового дослідження, інша частина науковців – погоджуються з тим, що фінансова безпека банківської установи є самостійним предметом наукових досліджень.

Ми вважаємо, що точне та науково обґрунтоване поняття «фінансова безпека банку» надав О. Барановський. На його думку «фінансова безпека банку - це: сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненням банком статутних цілей; стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує» [2]. З цього визначення видно, що провідний науковець напряду пов'язує фінансову безпеку з фінансовою стійкістю банку, але при цьому акцентує увагу на нейтралізації перешкод і загроз, що заважають його діяльності.

Фінансова безпека банків тлумачиться вченими як певний стан, який характеризується забезпеченням фінансової стабільності; запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам; ліквідацією збитків; здатністю інститутів влади та банківської системи забезпечувати стійкий розвиток банківського ринку в цілому.

Проаналізувавши різні трактування поняття фінансової безпеки банківської установи (таблиця 1.1), ми можемо виділити його ключові характеристики:

- забезпечує стійкий фінансовий стан банківської установи;
- сприяє ефективній діяльності банку;
- нейтралізує загрози і запобігає банкрутству;
- дозволяє своєчасно на ранніх стадіях визначити проблемні місця у діяльності банку.

Базуючись на ключових характеристиках фінансової безпеки банківських

установ пропонуємо таке уточнення даного визначення, а саме – це стан банку, що характеризується здатністю протидіяти внутрішнім та зовнішнім загрозам, збереження та примноження активів для забезпечення стійкого функціонування та здійснення менеджменту в умовах впливу дестабілізуючих факторів та захищеності фінансових інтересів.

Фінансова безпека виступає важливим елементом економічної безпеки, визначальною складовою умовою забезпечення її. В ній відображається результат діяльності банківської установи по усіх інших напрямках (організаційному, правовому, соціально-психологічному, інформаційному, силовому тощо). Якщо економічна безпека відповідає в першу чергу за збереження матеріальних цінностей та здійснення банківських операцій, то метою фінансової складової безпеки є попередження і уникнення загроз для збереження і примноження фінансових ресурсів банківської установи, забезпечення її стійкості, зростання ефективності її діяльності, зміцнення на ринку її позицій. Через те, що ці завдання є основними в діяльності банку, то доречним буде говорити саме про фінансово-економічну безпеку банківської установи.

Під фінансово-економічною безпекою банківської установи (таблиця 1.2) окремі вчені розуміють: стан стійкий до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз; стан, який забезпечує здатність протистояти діям певної групи організацій та осіб чи захист від несприятливої фінансової ситуації; сукупність заходів; здатність протистояти загрозам. В своїх визначеннях, при цьому, часто не в повній мірі відображають економічну складову, або визначальними загрозами безпеці банківської установи вбачають протиправні дії особи, або організацій, а також виділяють службу безпеки банку як ключову у забезпеченні такої безпеки.

Виходячи з вищезазначеного, під фінансово-економічною безпекою банку пропонуємо вважати такий стан, який гарантує захист від існуючих і попередження потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз для збереження та примноження фінансово-економічного потенціалу, забезпечення зростання ефективності діяльності, стійкості й зміцнення позицій на ринку, досягнення цілей діяльності в цілому.

Таблиця 1.2 – Систематизація поняття «фінансово-економічна безпека банку» у різних наукових джерелах

Автор, джерело	Визначення поняття
Кельдер Т. Л., Худолей Л. В. [14, с. 184]	«Стан банківської установи, що характеризується збалансованістю та стійкістю до впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку»
Щербатих Д. В., Шпильовий Б. В. [35, с. 145]	«Сукупність заходів, спрямованих на запобігання збитку від негативних дій на їх економічну безпеку за різними аспектами фінансово-економічної діяльності. Запобігання збитку, не лише такого, що явно загрожує фінансово-економічній безпеці банку, але і потенційно можливого, являє собою зміст роботи фахівців з безпеки банку»
Гриценко В. Г. [10, с. 27]	«Стан, коли фінансова стабільність чи репутація не може бути підірвана цілеспрямованими діями певної групи осіб і організацій або фінансовою ситуацією, що складається всередині чи зовні банківської системи»
Тарасенко І. О., Москаленко А. А. [11, с. 17]	«Здатність банківської установи ідентифікувати, попереджувати та протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам шляхом створення та забезпечення ефективного функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою»

Виходячи з даного визначення фінансово-економічної безпеки банківської установи, можна дійти висновку, що об'єктом фінансово-економічної безпеки виступає фінансово-економічна діяльність банківської установи. Отже, функціонування фінансово-економічної безпеки поза фінансовою діяльністю банку неможливе, оскільки, усі фінансові технології повинні бути надійно убезпечені від фінансових небезпек і загроз, спрямовані на мінімізацію ризиків.

Крім того, питання фінансово-економічної безпеки банку актуальне не тільки безпосередньо для неї, а також для інших учасників ринкових відносин. По-перше, даною проблемою опікуються власники банківської установи і її акціонери, що турбуються насамперед про розвиток власного банку і несуть за нього матеріальну і соціальну відповідальність перед клієнтами. По-друге, фінансова безпека банківської установи турбує також її клієнтів, що виступають вкладниками, позичальниками, користувачами банківських послуг. Ця проблема досить актуальна також і для банківських працівників, які не завжди серйозно сприймають її, а частіше як якусь далеку, яка їх безпосередньо не обходить. Отже, фінансово-економічну безпеку банківської діяльності варто розуміти, передусім,

як: фінансово-економічну безпеку самого банку як організації і безпеку усіх банківських операцій.

Варто розуміти, що фінансово-економічна безпека окремого банку пов'язана з безпекою всієї банківської системи, вони чинять вплив одна на одну. Для прикладу, проблеми, які виникли в одному банку, здатні викликати «ефект доміно» та призвести до банківської кризи у державі. Це пояснюється природою банківської діяльності, адже фінансові посередники працюють переважно з чужими коштами, тому недовіра з боку суб'єктів фінансового ринку до окремої банківської установи, особливо великої за розміром, здатна привести до масового відтоку депозитів з банківської системи України. Поряд з цим, структурні проблеми банківської системи підривають довіру до окремого банку, що є частиною такої системи. Усе це підкреслює роль, яку відіграє забезпечення фінансово-економічної безпеки як окремої банківської установи, так банківської системи в цілому.

На рівні окремого банку фінансово-економічна безпека забезпечується підбором кваліфікованих кадрів, організацією роботи внутрішнього підрозділу безпеки у відповідності до покладених на нього завдань, функцій і принципів роботи. Фінансово-економічна безпека банківської діяльності на макрорівні забезпечується шляхом визначення комерційних, організаційних, соціальних пріоритетів; забезпечення ефективного функціонування НБУ; нормативно-правового забезпечення фінансово-економічної безпеки банків; налагодження системи оцінок і моніторингу реальних та потенційних фінансових загроз життєвим інтересам банківської системи загалом.

За результатами аналізу сутнісних характеристик поняття фінансово-економічна безпеки банку вважаємо за доцільне визначити такі основні її функціональні складові: капітало-ресурсна безпека; кредитно-інвестиційна безпека; валютна безпека; безпечний рівень доходів і витрат.

Аналіз літературних джерел дозволив систематизувати головні принципи, що відображують філософію, об'єктивні закономірності процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки банку (додаток А, таблиця А.1).

Уточнення і систематизація сутності поняття фінансово-економічної безпеки банку, дозволить системно, комплексно і своєчасно визначити загальні вимоги до протидії загрозам, що виникають на світових фінансових ринках і у національній економіці під впливом негативних наслідків фінансової кризи і війни.

Наприкінці даного підрозділу можна констатувати, що сутнісні характеристики фінансово-економічної безпеки банківської установи можуть бути представлені так: фінансова безпека банку забезпечує захист фінансових ресурсів та впливає на їх обсяги; фінансово-економічна безпека банківської установи виступає одним з елементів національної безпеки; фінансово-економічна безпека банківської установи має забезпечувати її фінансову стійкість, фінансову незалежність, ефективний розвиток; фінансово-економічна безпека банку має забезпечувати досягнення головної мети діяльності, що дозволяє своєчасно і у повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання.

1.2 Класифікація загроз фінансово-економічній безпеці банку

Потужний розвиток економіки України неможливий без забезпечення ефективної роботи банківської системи, оскільки вона є інструментом перерозподілу і акумуляції фінансових ресурсів юридичних та фізичних осіб. Зараз вітчизняна банківська система переживає важкі часи, негативні наслідки війни, зростання кількості неплатоспроможних банківських установ, загострення фінансово-економічної кризи, зростання рівня конкуренції, багато інших внутрішніх і зовнішніх загроз, що негативно впливають на ефективне функціонування банків.

Враховуючи велику кількість загроз, які посилюють негативний вплив на стабільну діяльність банків України, необхідним і актуальним постає питання детального аналізу і пошуку адекватних інструментів запобігання цим загрозам в системі підвищення рівня фінансово-економічної безпеки банків.

«Загроза – являє собою відповідну небезпечну подію, яка формується і

проявляється за наявності необхідних для цього умов» [21]. Виходячи з наведеного визначення можна зрозуміти, що загрози це завжди є певними діями. Їх конкретність проявляється у тому, що вони мають завжди, як конкретна дія, свій об'єкт, суб'єкт, предмет. В середовищі з меншою небезпекою імовірність формування загроз знижується, і навпаки, при збільшенні небезпеки імовірність формування загроз зростає.

Отже, загрози фінансо-економічній безпеці банку – це будь-які явища чи дії, настання яких може нанести банківській установі шкоду фінансового (втрата капіталу, збитки, пошкодження майна тощо) і нефінансового (втрата клієнтів та довіри, зниження кредитного рейтингу тощо) характеру, сукупна дія яких може призвести до погіршення фінансового стану чи до ліквідації банку [25].

Варто зазначити, що специфіка загроз фінансово-економічній безпеці банку проявляється в тому, що такі явища можуть бути реальними (реалізуються з певною вірогідністю, тобто можуть бути кількісно оцінені) та потенційними (не відбуваються в дійсності, але провокують паніку серед суб'єктів фінансового ринку, для прикладу – коливання на ринку капіталів).

У науковій літературі розглядається багато підходів до класифікації загроз: за ступенем сформованості, за походженням, за спрямованістю, за ступенем суб'єктивного сприйняття, за сферою діяльності. В дипломі детально розглянемо тільки ті види загроз, що мають суттєве значення для розгляду питань, які пов'язані з забезпеченням безпеки діяльності банків.

Насамперед, для забезпечення безпеки банківської діяльності важливою є класифікація за походженням суб'єктів загроз. У даному випадку загрози класифікуються як внутрішні та зовнішні.

Внутрішні загрози фінансово-економічній безпеці банку включають фактори, які чи безпосередньо генеруються банком, чи є частиною його внутрішнього середовища. Нами типізовано такі групи загроз фінансово-економічній безпеці банківської установи: фінансово-економічні, інформаційно-технологічні, організаційно-кадрові, представлені у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Внутрішні загрози фінансово-економічній безпеці банківської установи, генеровані безпосереднім внутрішнім середовищем функціонування

Внутрішні загрози		Можливість прояву
1		2
фінансово-економічні	Низька якість кредитного портфеля	<ul style="list-style-type: none"> - неповернення кредитів; - зростання рівня проблемних кредитів; - збільшення простроченої заборгованості; - незбалансована кредитна політика; - низька якість оцінки кредитоспроможності позичальника; - надмірна концентрація кредитних операцій в одному сегменті ринку; - недостатній обсяг заставного майна або його низька вартість
	Незбалансована структура активів і пасивів	<ul style="list-style-type: none"> - низький рівень ліквідності та нестача ліквідних активів; - дефіцит власних коштів; нестача капіталу; - збільшення активів низької якості; - завищений рівень ризикових активів; - незбалансованість активів та пасивів за термінами
	Неефективна діяльність банку	<ul style="list-style-type: none"> - недосконала оцінка кредитних ризиків; - низький рівень прибутків; - низький рівень прибутковості активів
Інформаційно-технологічні	Низький рівень надійності та технічного захисту комп'ютерів, програмного забезпечення банку	<ul style="list-style-type: none"> - несанкціоноване використання банківських технологій працівниками банківської установи в особистих цілях; - недостатність чи викривлення інформаційно-аналітичного забезпечення; - розкрадання, шахрайські дії у банківській діяльності з використанням комп'ютерних мереж, Internet та комп'ютерів працівниками банківської установи; - втрата конфіденційної інформації банку
Організаційно-кадрові	Низький рівень компетенції менеджменту банку	<ul style="list-style-type: none"> - неефективна діяльність внаслідок неоптимального використання потенціалу банку; - прийняття неефективних управлінських рішень; - помилки в стратегічному плануванні та прогнозуванні; - недосконале маркетингове дослідження ринку і, як наслідок, недостатній рівень диверсифікованості банківських операцій; - побудова нераціональної структури банку; - підбір некомпетентних і недобросовісних працівників
	Залежність від інсайдерів	<ul style="list-style-type: none"> - ухвалення управлінських рішень під тиском власників; - пільгове кредитування засновників (власників) банку; - відстоювання інтересів власників, а не інтересів банківської установи
	Злочинні дії працівників	<ul style="list-style-type: none"> - неефективна робота персоналу; - шахрайство; - розголошення конфіденційної інформації; - недостатній рівень кваліфікації персоналу; - перехід ключових співробітників до конкурентів; - використання конфіденційної банківської інформації персоналом в особистих цілях; - шахрайські дії та махінації з фінансовими ресурсами банківської установи

Джерело: систематизовано автором на основі [3; 9; 25; 32]

Крім того, фінансисти-практики також виділяють декілька ознак, що сигналізують про можливе виникнення у банку серйозних проблем і на які потрібно негайно відреагувати. Такими загрозами можуть бути: недостатній рівень надходжень для ефективної діяльності банківської установи та формування резервів; розмір власного капіталу банку не відповідає обсягу операцій, що він проводить, та ризику якій бере на себе, здійснюючи їх; зниження прибутку чи збиткова робота банківської установи; зниження рейтингу; прохання пролонгації депозитних угод про переоформлення боргових зобов'язань на більш тривалий термін або заміну їх на банківські акції нових емісій; поява тенденцій щодо зростання обсягу проблемних кредитів, і збільшення під них суми резервів; різке збільшення процентних ставок по депозитах та боргових цінних паперах в умовах стабільної ситуації на фінансових ринках; затримки з платежами в особливо великих розмірах; зміна аудиторської фірми, що засвідчує фінансову звітність і фінансовий стан банківської установи; штрафи за недотримання обов'язкових нормативів НБУ; інформація про зміну основного складу акціонерів банку.

Щодо зовнішніх загроз фінансовій безпеці банку, які можуть бути згенеровані міжнародним середовищем і вітчизняним середовищем функціонування банку, то на нашу думку, їх доцільно розглядати через призму економіко-соціальних, політико-правових і організаційно-технологічних факторів впливу на фінансову безпеку банківської установи (таблиця 1.4).

До зовнішніх загроз належать такі, які містять фактори, що є результатом впливу зовнішнього середовища на діяльність банківської установи. Це може бути економічна кон'юнктура в Україні, конкуренти на ринку, світові фінансові кризи. Тоді головними суб'єктами зовнішніх загроз для банків є їх клієнти і партнери; органи контролю та нагляду; конкуренти; окремі недобросовісні працівники правоохоронних органів; кримінальні угруповання; колишні співробітники; особи і організації, які займаються рейдерством. Однією з розповсюджених загроз банківській безпеці виступає нестабільна і непередбачувана грошово-кредитна політика НБУ.

Таблиця 1.4 – Зовнішні загрози фінансовій безпеці банківської установи

Зовнішні загрози		Можливі прояви
1		2
Економіко-соціальні	Нестабільна і непередбачувана грошово-кредитна політика НБУ	<ul style="list-style-type: none"> - девальвація гривні; - збільшення розміру облікової ставки; - висока ставка обов'язкового резервування; - зростання обсягу пропозиції грошей в обігу, що провокує зростання темпів інфляції; - надмірний податковий тиск; - скорочення обсягів рефінансування; - мінливість обов'язкових економічних нормативів НБУ
	Негативні макроекономічні умови	<ul style="list-style-type: none"> - війна та економічна криза в країні; - високий рівень інфляції та інфляційних очікувань населення та бізнесу; - падіння попиту на кредити та банківські послуги - дефіцит інвестиційних коштів та низький рівень інвестиційної активності в країні; - функціонування світової економіки в умовах кризи і спаду; - надмірна експансія іноземного банківського капіталу; - нерациональне використання іноземних кредитів
	Збільшення розриву в доходах громадян України	<ul style="list-style-type: none"> - дострокове повернення депозитів через низький рівень доходів населення та нестабільність в економіці; - нестача заощаджень для розміщення на депозитах у банківській установі через низький рівень доходів населення; - неможливість повернути виданий кредит
Політико-правові	Нормативне регулювання банківської діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - часті зміни у законодавстві; - недосконалість законодавства, наприклад, відсутність закону про банківську таємницю створює загрозу розголошення інформації про діяльність банківської установи і її клієнтів; - відкликання ліцензії на здійснення банківської діяльності чи зміна умов ліцензування
Політико-правові	Нестабільність зовнішнього середовища	<ul style="list-style-type: none"> - неможливість отримати доступ до зовнішнього фінансування; - глобальні чи локальні фінансові кризи; - зростання валютного, ринкового, процентного ризиків; - блокування активів банківської установи в іншій державі; - державний дефолт
	Діяльність держави	<ul style="list-style-type: none"> - війна та політична нестабільність; - нестабільність податкової, кредитної, страхової політик; - обмеження з боку держави щодо виходу на зовнішні ринки капіталу
	Злочинна діяльність	<ul style="list-style-type: none"> - злом комп'ютерних мереж банківської установи; - шахрайські дії третіх осіб; - крадіжка цінностей банківської установи; - махінації з акціями банківської установи; - рейдерські атаки на банк; - розкрадання, шахрайські дії у банківській діяльності з використанням комп'ютерних мереж зловмисниками або конкурентами; - використання банків для «відмивання» коштів, одержаних злочинним шляхом

Кінець таблиці 1.4

1		2
Організаційно-технологічні	Нестабільність зовнішнього середовища	- глобальні або локальні фінансові кризи; - неможливість одержати доступ до зовнішніх фінансових ресурсів; - валютний, процентний і ринковий ризики; - блокування активів банку в іншій державі; - державний дефолт
	Недовіра до банківської системи	- недовіра з боку інвесторів, призводить до погіршення репутації банку; - недовіра з боку населення (вкладників), призводить до швидкого вилучення великого обсягу коштів із банку; - використання засобів масової інформації для провокування банківської кризи; - банкрутство великого банку, призводить до недовіри до банківської системи загалом.
	Конкурентне середовище	- <u>неконкурентоспроможність</u> банку; - несумлінна діяльність конкурентів; - ризик збільшення ринкових ставок за депозитами; - ризик зниження ринкових ставок за кредитами; - завдання економічних збитків підприємствам – ключовим контрагентам банку
	Низький рівень надійності та технічного захисту комп'ютерів, програмного забезпечення банків	- втрата науково-технічного потенціалу, позицій на ключових напрямках науково-технічного прогресу щодо розроблення передових банківських технологій, програмного забезпечення діяльності банку; - розкрадання, шахрайські дії в банківській діяльності з використанням комп'ютерних мереж, <u>Internet</u> та <u>ЕОМ</u> конкурентами, зловмисниками

Джерело: систематизовано автором на основі [3; 9; 25; 32]

Інструментами грошово-кредитної політики виступають операції на відкритому ринку цінних паперів, зміна вимог до рівня обов'язкових резервів банків, зміна облікової процентної ставки НБУ, які прямо впливають на вартість кредитних ресурсів в економіці держави. Операції НБУ на відкритому ринку напряму впливають на можливість забезпечення банкам фінансово-економічної безпеки, оскільки саме від зміни обсягу грошової маси на ринку, змінюється обсяг резервів банківської установи. В результаті підвищення регулятором (НБУ) норм резервування, загальна ліквідність банку і рівень його фінансово-економічної безпеки зменшується, оскільки він залучає додаткові кошти у центрального банку і реалізує власні акції для забезпечення фінансової стійкості. Облікова ставка НБУ – це ціна кредиту, який банк отримує від центрального

банку. НБУ надає короткострокові позики банкам передусім з метою підтримки на необхідному рівні їх обов'язкових резервів і підтримки ліквідності. Ці показники виступають індикативними при оцінці рівня фінансово-економічної безпеки банку. Тобто, чим нижчий рівень облікової ставки НБУ, тим дешевшими будуть ресурси, залучені банком від НБУ для коригування рівня своєї фінансово-економічної безпеки.

Особливий вид загроз для фінансово-економічної безпеки банківських установ формується через війну та політичну ситуацію в країні, а саме розбалансованість у діяльності органів влади, низький рівень розвитку економіки, високий рівень корупції, загострення криміногенної ситуації, обмеження демократичних досягнень у суспільстві. Зазначені загрози можуть створювати ситуації тривалого і постійного підвищеного ризику у діяльності банків, недовіри населення до них, а результатом, як правило, є вплив коштів населення та бізнесу, які залучені банками, зниження платоспроможності та ліквідності останніх.

Ще однією загрозою фінансово-економічній безпеці банківської установи є недосконалість розвитку вітчизняного фондового ринку, а саме: дефіцит внутрішніх фінансових ресурсів для інвестування, низька капіталізація і ліквідність, кількість інвестиційно-привабливих і ліквідних фінансових інструментів обмежена, недостатнє законодавче регулювання ціноутворення, і як наслідок, можливості щодо реалізації інвестиційної діяльності банками є обмеженими. З точки зору забезпечення фінансово-економічної безпеки, такий стан розвитку фондового ринку унеможлиблює диверсифікацію активних операцій банку, розширення сфери його конкурентного впливу та клієнтської бази, шляхом участі у портфелі цінних паперів підприємств. Поряд з цим, якщо дану проблему розглянути з іншої сторони, то невиконання фондовою біржою ключової функції, а саме акумулювання фінансових ресурсів і їх подальше розміщення в реальному секторі економіки держави, створюють підвищений попит на кредитні ресурси банківських установ і прямо впливають на збільшення ціни кредиту. Отже, за відсутності конкуренції з боку фінансового ринку, банки

надають кредити за завищеними цінами і відповідно їх прибуток збільшується, а тоді можливості для забезпечення фінансової безпеки зростають.

Також до загроз, що генеруються вітчизняним середовищем функціонування банківської установи є економічна і соціальна стабільність країни, які виступають основою стійкості банку і дотримання належного рівня його фінансово-економічної безпеки. Для прикладу, війни, фінансово-економічні кризи знижуватимуть доходи банківських клієнтів, як наслідок відтік фінансових ресурсів і зменшення обсягів кредитування банківськими установами, що в кінцевому підсумку негативно вплине на рівень фінансово-економічної безпеки. Реалізація такого сценарію негативно вплине на рівень довіри до банківської системи загалом і до конкретної банківської установи, що негативно вплине на її фінансово-економічну безпеку.

На можливість забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської діяльності також безпосередньо впливають правові чинники, політична ситуація в країні. В свою чергу, держава формує відповідне правове поле для реалізації можливостей розробки системи забезпечення фінансово-економічної безпеки банку. Зазначимо, що зовнішніми суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки банку виступають: НБУ шляхом реалізації функцій регулювання і контролю за діяльністю банків; органи виконавчої, законодавчої, судової гілок влади; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Крім того, політико-правовими загрозами фінансово-економічній безпеці банку, генерованими на національному рівні, можуть виступати: неналежний рівень захисту фінансових інтересів банківської установи, використання методів недобросовісної конкуренції шляхом підкупу державних службовців. Всі вищезазначені загрози негативно впливають на рівень довіри клієнтів до банківської системи, їхню готовність здійснювати банківські операції.

Для прикладу, негативний вплив загроз, які пов'язані з політичною та економічною нестабільністю в Україні, можна біло спостерігати в трансформації довіри суб'єктів фінансового ринку до банків під час політичної і економічної кризи. Під час фінансової кризи 2008-2009 років та політичної і фінансової кризи

2014 року така ситуація обернулася для банків загрозою відпливу депозитних коштів, зниженням ліквідності банків і зростанням рівня резервів, зниженням рівня стабільності гривні, зростанням рівня кредитного ризику.

Отже, своєчасне виявлення керівництвом банківської установи зовнішніх і внутрішніх загроз виступає основою для організації дієвого процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки банку. Серед головних заходів щодо запобігання загрозам банківській безпеці є: посилення державного регулювання банківської сфери; запровадження нових технологій і методів обробки і аналізу інформації для оцінки та забезпечення фінансово-економічної безпеки; належний рівень фінансового контролю як за фінансовими ресурсами і банківськими операціями, так і за діями персоналу банку. Ці заходи мають бути розроблені, як НБУ, так і керівництвом окремого банківської установи із застосуванням мінімальних затрат часу і ресурсів для досягнення бажаного результату.

Наприкінці аналітичного розділу дипломної роботи бакалавра підведемо короткі висновки. У першому підрозділі ми розглянули сутність фінансової та фінансово-економічної безпеки банківської установи та її місце у безпеці держави. Під фінансово-економічною безпекою банку пропонуємо вважати такий стан, який гарантує захист від існуючих і попередження потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз для збереження та примноження фінансово-економічного потенціалу, забезпечення зростання ефективності діяльності, стійкості й зміцнення позицій на ринку, досягнення цілей діяльності в цілому. Нами було розглянуто взаємозв'язок та взаємовплив фінансово-економічної безпеки окремого банку та безпеки всієї банківської системи. Було також систематизовано головні принципи, що відображують філософію, об'єктивні закономірності процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки банку

У другому підрозділі аналітичного розділу диплому ми розглянули та класифікували загрози фінансово-економічній безпеці банку. Нами було розмежовано загрози фінансово-економічній безпеці банку на зовнішні, що генеровані міжнародним, національним середовищем та внутрішні, які генеровані середовищем функціонування самого банку, з метою недопущення їх реалізації.

2 ХАРАКТЕРИСТИКА, АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТАН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АТ «АКЦЕНТ-БАНК»

2.1 Аналіз забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської системи України у 2021-2023 роках

Стан розвитку банківської системи України пов'язаний зі значною кількістю загроз, тому банки змушені вдаватися до використання агресивної політики при веденні бізнесу для збереження конкурентних і фінансово стійких позицій на ринку. Під час війни українські банки втратили значну частину своїх відділень, що знаходилися на окупованій території, клієнтської бази, банківські операції спрямовані в основному на обслуговування грошових потоків. Банки змушені застосовувати пролонгацію погашення кредитної заборгованості, нарощувати резерви під проблемні кредити, обсяг яких часто зростає, в умовах коли джерела формування власних ресурсів банків скоротилися.

Через це проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської системи України є актуальною та має розглядатись, особливо в умовах військового стану, як одна з основних складових національної безпеки.

Методика розрахунку рівня економічної безпеки, що була затверджена наказом №1277 Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у 2013 році [27] була розроблена для використання органами виконавчої влади, науковими інститутами, іншими установами для розрахунку рівня різних складових економічної безпеки. Це дуже важливий показник, що необхідний для ухвалення управлінських рішень з аналізу, відвернення і нейтралізації реальних і потенційних загроз інтересам України в банківській системі.

У цій методиці запропонована система індикаторів, які в сукупності характеризують реальний рівень фінансово-економічної безпеки банківської системи України. У відповідності до цієї методики визначимо інтегральний індекс фінансово-економічної безпеки вітчизняної банківської системи і проаналізуємо

його рівень у 2021-2023 роках (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка індикаторів рівня фінансово-економічної безпеки банківського сектору України у 2021-2023 роках

Показники	Порогові значення	Роки		
		2021	2022	2023
1. Частка непрацюючих кредитів в загальному обсязі кредитів, наданих банками резидентам України, %	Не більше 5	30,02	38,12	37,35
2. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	20-25	36,37	35,12	36,10
3. Рентабельність активів, %	1-1,5	4,09	1,04	3,25
4. Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань, %	90	89,36	88,8	89,3
5. Частка активів п'яти найбільших банків у сукупних активах банківської системи, %	50	55,41	59,85	58,30
6. Співвідношення банківських кредитів та депозитів в іноземній валюті, %	100	151,28	118,28	26,37
7. Співвідношення довгострокових (понад 1 рік) кредитів та депозитів, разів	3	2,78	16,74	16,90
8. Інтегральний показник фінансово-економічної безпеки банків України	–	61,22	54,50	48,34

Джерело: розраховано та систематизовано на основі [22; 44]

Наведені у таблиці 2.1 показники дають можливість виокремити основні загрози фінансово-економічної безпеки для вітчизняної банківської системи. Так, частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, які надані банківськими установами резидентам, порівняно з 2021 роком збільшилась. У 2022 році порівняно з 2021 роком цей показник зріс на 8,1 п.п., у 2023 році дещо зменшився на 0,77 п.п. в порівнянні з попереднім роком. Зростання частки простроченої заборгованості у загальному обсязі кредитів є негативним явищем та становить загрозу фінансово-економічній безпеці банків.

У контексті виміру рівня безпеки даний показник належить до дестимуляторів, оскільки між його фактичними значеннями та інтегральною

оцінкою фінансово-економічної безпеки є зворотній зв'язок. Іншими словами, підвищення частки простроченої заборгованості в загальному обсязі кредитів є явищем негативним і становить загрозу безпеці. Оптимальне його значення – 5 %, а фактичні його значення впродовж 2022 і 2023 років були суттєво вищими.

Оптимальне значення частки іноземного капіталу у статутному капіталі банківських установ має перебувати в межах 20-25%. Фактичні значення цього показника протягом 2021-2023 років перевищують верхню межу оптимальності та становили у 2023 році – 36,10%.

Оптимальне значення рентабельності активів становить 1-1,5%. З таблиці 2.1 видно, що фактичне значення даного показника становило у 2023 році 3,25%, що перевищує верхню межу рекомендованих значень. Можна констатувати, що рівень безпеки за даним показником є небезпечним.

Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань протягом 2021-2023 років було в межах оптимального значення, а рівень безпеки перебував у межах 88,8–89,3%, що характеризує його як високий.

Показник частки активів п'яти найбільших банків України в сукупних активах вітчизняної банківської системи не повинен перевищувати оптимального значення у розмірі 50 %, однак представлені показники є значно вищими. Так, у 2023 році цей показник досягнув 58,3% і загрожує фінансово-економічній безпеці банківських установ.

Оптимальне значення співвідношення банківських кредитів і депозитів в іноземній валюті має становити 100 %, В разі відхилення значень у той або інший бік тенденція вважається певною мірою негативною. За наведеними результатами розрахунків, рівень безпеки за даним показником покращувався до 2022 року – він ставав меншим та наближався до порогового значення. Однак, в 2023 році він знизився до 26,37%, тобто банки суттєво зменшили кредитування в іноземній валюті.

Індикатор співвідношення довгострокових (понад один рік) кредитів і депозитів належить до дестимуляторів. У 2023 році значення даного показника становило 16,9 рази, що перевищує порогове значення більше ніж у 5 разів, а в

свою чергу характеризує рівень фінансово-економічної безпеки за даним показником як вкрай низький.

Для розрахунку інтегрального показника фінансово-економічної безпеки вітчизняної банківської системи у 2021-2023 роках, скористуємося ваговими коефіцієнтами, які визначені у Методиці розрахунку рівня економічної безпеки [27] (див таблицю 2.1 та рисунок 2.1).

Як видно з даних таблиці 2.2 та рисунку 2.1, рівень фінансової безпеки банківської системи у 2023 році в порівнянні з 2022 роками знизився та склав 48,34%. Таким чином, система індикаторів і інтегральний показник рівня фінансово-економічної безпеки банків України, розрахований на їх основі, дають можливість завчасно сигналізувати про небезпеку та розробляти превентивні заходи з позиції забезпечення фінансово-економічної безпеки на макро- та мікрорівнях.

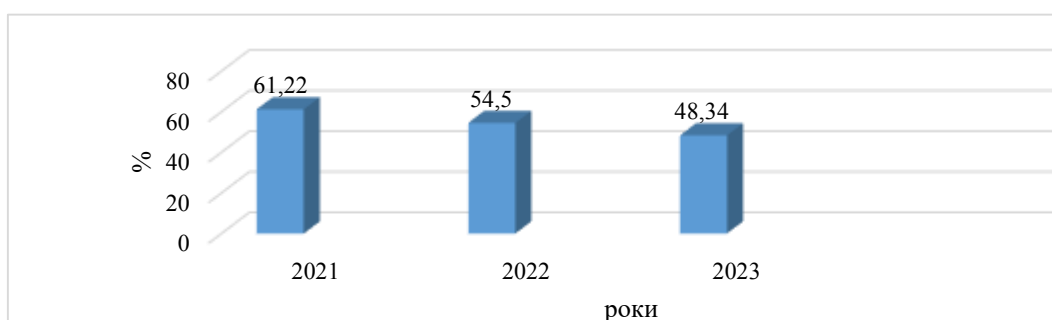

Рисунок 2.1 – Зміни інтегрального показника фінансово-економічної безпеки вітчизняної банківської системи у 2021-2023 роках

Сучасний стан банків України якнайкраще відображає складну ситуацію в українській економіці, яка страждає від негативних наслідків війни.

За 2023 рік банки в Україні отримали 159,99 млрд грн прибутку до оподаткування, що практично вдвічі більше, ніж у 2021 році. Чистий прибуток банків у 2023 році з урахуванням податку на прибуток становив 86,54 млрд грн, однак ця сума все одно на 12% більше за показники довоєнного року, коли банки отримали чистий прибуток у розмірі 77,53 млрд грн.

У 2022 загальний прибуток банків склав 24,7 млрд грн, що у понад 3 рази менше порівняно з 2021 роком. У рік повномасштабного вторгнення (2022) в

Україні кількість банків зменшилась на 4. Наразі в Україні залишилось 63 банки.

Головним чинником значної різниці прибутковості у 2023 році, якщо порівняти з попереднім роком, були значно менші відрахування в резерви під збитки від активних операцій, які за рік скоротилися на 86%.

Загалом із початку великої війни банки сформували резерви в розмірі 133 млрд грн, з яких у 2023 році – лише 17 млрд грн. У грудні 2023 року згідно зі змінами до законодавства банківські установи донарахували річну суму податку на прибуток за результатами 2023 року в цілому за підвищеною ставкою – 50%. Рентабельність капіталу банківського сектору на 1 січня 2024 року становила 31,6%, а у 2022 році цей показник становив 9,7%.

До першої десятки за прибутками входять 5 банків з іноземним капіталом, 4 державних банка та 1 банк з приватним капіталом. Загальний прибуток цих установ за минулий рік склав 75,94 млрд грн, або 88% від загального прибутку всіх банків.

Майже 63,2% чистого прибутку отримали державні банківські установи, які заробили 54,71 млрд грн. Ще 22,43 млрд грн у банків іноземних банківських груп, а 9,4 млрд грн – банків з приватним капіталом. Серед діючих 63 банків прибуток мали 56 установ.

Важливо зазначити, що в рік початку повномасштабної війни українці стали більше довіряти державним банкам, а саме їх частка в загальному прибутку збільшилася з 55% (в 2021 році) до 68% (в 2022 році).

Поряд з цим, продовження воєнного стану у 2024 році означає, що без антикризових заходів – докапіталізації з боку акціонерів або програм державної підтримки вітчизняний банківський сектор може чекає ще низка банкрутств, що, в свою чергу, може негативно вплинути на фінансово-економічну безпеку банків.

Порогові значення індикаторів фінансово-економічної безпеки банківських установ вказують на негативні явища, такі як: втрата ознак системності, здатності до стійкості, конкурентоспроможності на зовнішніх і внутрішніх ринках, динамічного розвитку, що може призвести до визнання стану проблемності і неплатоспроможності.

За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що вітчизняна банківська система проходить важкий кризовий період. Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки банків також вказує на складний стан в цій галузі, тому від адекватної оцінки наявного рівня банківської безпеки залежить своєчасність, повнота, результативність управлінських рішень та заходів з попередження, ліквідації та запобігання потенційним і наявним загрозам банківській системі.

2.2 Характеристика та аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» у 2021-2023 роках

Акціонерне товариство «Акцент-Банк» (АТ «А-Банк») є спеціалізованим банком, тобто «ощадним банком» зі стратегічним напрямом діяльності на роздрібний сегмент, з пропозицією послуг для корпоративного сектору, малого та середнього бізнесу. Основними видами діяльності даного банку є залучення депозитів, відкриття та ведення рахунків клієнтів, надання кредитів і гарантій, здійснення розрахунково-касове обслуговування, проведення операцій з іноземною валютою та цінними паперами. Організаційно-правова форма банку – акціонерне товариство. Тип акціонерного товариства – приватне.

Діяльність АТ «А-Банк» регламентується Національним банком України. Банк має банківську ліцензію від 26.10.2011 року №16 на здійснення банківських операцій, входить до державної системи гарантування вкладів.

5.09.2020 року АТ «А-Банк» набрав статус системно важливого банку. Для таких банків діють підвищені вимоги щодо певних нормативів та додаткового до нормативного значення достатності основного капіталу буферу системної важливості, що покликані забезпечити додатковий запас їх стійкості. Рішенням Правління НБУ від 29.02.2024 року №70-рш «Про визначення системно важливих банків» оновлений перелік системно важливих банків. В даному оновленому переліку підтверджено статус АТ «А-Банк».

Даний банк є учасником міжнародних платіжних систем Mastercard та Viza,

національної платіжної системи «ПРОСТІР, міжнародних систем грошових переказів.

31.03.2023 року відбулася урочиста церемонія нагородження переможців щорічної премії – визнання найкращих фінансових установ FinAwards 2023. У номінації «Народний Банк» АТ «А-Банк» зайняв почесне перше місце. На дату написання дипломної роботи даним банком збережено лідерство в Народному рейтингу. У грудні 2023 року на церемонії нагородження фінтех-компаній PaySpace Magazine Awards АТ «А-Банк» отримав бронзову винагороду в номінаціях «Найкращий цифровий банк» за мобільний застосунок АBank24 та «Найкращий кредитний банківський продукт для фізичних осіб» за послугу «Плати частинами».

30.11.2023 року незалежне рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг АТ «А-Банк» на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність). Рейтинг знаходиться у Контрольному списку. Прогноз рейтингу змінений з «негативний» на «розвивається». 30.01.2024 року агентство підтвердило рейтинг надійності вкладів (депозитів) АТ «А-Банк» на рівні «4» (висока надійність).

З початку воєнних дій в Україні АТ «А-Банк» продовжує свою операційну діяльність і надання послуг клієнтам, як у відділеннях так й онлайн. Станом на 31 грудня 2023 року у Державному реєстрі банків зареєстровано 210 відокремлених підрозділів даного банку в всіх регіонах України, крім тимчасово окупованих. З них 14 тимчасово припинили роботу.

Через воєнні дії та окупацію певних територій України, деякі відділення АТ «А-Банк» були знищені. Керівництвом був проведений аналіз потенційних пошкоджень і втрат, за результатами даного аналізу у 2022 році банківська установа сформувала резерв під залишки готівкових коштів у відділеннях банку у сумі 9094 тис. грн.

Аналіз залишків готівкових коштів у АТ «А-Банк», інвестицій в ОВДП та депозитних сертифікатах НБУ, коштів на кореспондентських рахунках свідчить про достатній запас ліквідності даного банку. Залишки на кореспондентських рахунках і у депозитних сертифікатах НБУ на 01.01.2024 року складають 9532952 тис. грн (01.01.2023 року – 6542597 тис. грн), що забезпечує безперебійні потреби

у ліквідності АТ «А-Банк».

Ліквідність АТ «А-Банк» на 01.01.2024 року достатня. Банк дотримується всіх встановлених нормативних вимог НБУ. Станом на 01.01.2024 року значення коефіцієнта покриття ліквідності (LCR) за всіма валютами становить 939,18%, за іноземними валютами – 502,21%, значення коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSRF) – 177%.

Також необхідно зазначити, що банк дотримується всіх встановлених нормативних вимог НБУ. Станом на 01.01.2023 року значення коефіцієнта чистого стабільного фінансування – 179%, коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами дорівнює – 1207%, за іноземними валютами – 457%.

Кредитний портфель банку станом на 31.12.2024 року . статичним, тобто на нього впливає лише зміна якості активів.

Не зважаючи на складну ситуацію на фінансовому ринку України АТ «А-Банк», завдяки обраній стратегії власного розвитку, є провідним банком серед головних конкурентів і продовжує надавати якісні банківські послуги з урахуванням цифрових технологій.

При аналізі діяльності АТ «А-Банк» протягом 2021-2023 років, насамперед треба зупинитись на показниках активів банку, капіталу, зобов'язаннях і фінансових результатах. Для оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «А-Банк» нами було проведено горизонтальний і вертикальний аналіз активів балансу даного банку за 2021-2023 роки (таблиці 2.2 і 2.3).

Пандемія Covid 19 і негативні наслідки війни призвели до зниження ділової активності, зменшення платоспроможності суб'єктів господарювання, підірвали економічні зв'язки між суб'єктами господарювання, стимулювали зниження доходів населення і попиту на продукцію, послуги, сприяли зростанню безробіття. Усі ці негативні наслідки негативно позначилися на результатах діяльності АТ «А-Банк». Зменшення платоспроможності суб'єктів господарювання і доходів населення негативно вплинуло на якість кредитного портфеля. Через це даному банку потрібно вживати різноманітні заходи щодо реструктуризації заборгованості позичальників.

Таблиця 2.2 – Динаміка активів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Показники	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп зростання (спаду), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	856856	1841859	2289583	+985003	+447724	214,96	124,31
Кошти в інших банках	824414	2477609	2861730	+1653195	+384121	300,53	115,50
Кредити та заборгованість клієнтів	9501507	6220966	9346122	-3280541	+3125156	65,47	150,24
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	54014	135557	89557	+81543	-46000	250,97	66,07
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	2321747	6244053	9217955	+3922306	+2973902	268,94	147,63
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	-	205487	-	+205487	-205487	-	0,00
Інвестиційна нерухомість	10540	11946	12650	+1406	+704	113,34	105,89
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	-	242763	-	+242763	-242763	-	-
Відстрочений податковий актив	-	50	6577	50	+6527	-	13154,00
Основні засоби та нематеріальні активи	431810	413256	415418	-18554	+2162	95,70	100,52
Інші фінансові активи	320043	403016	714582	+82973	+311566	125,93	177,31
Інші активи	56981	38417	105900	-18564	+67483	67,42	275,66
Усього активів	14377912	17786728	25060076	+3408816	+7273348	123,71	140,89

З даних, наведених у таблиці 2.2 можна побачити, що активи АТ «А-Банк» у 2022 році порівняно з 2021 роком зросли на 3408816 тис. грн або на 23,71%, у 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 7273348 тис. грн чи на 40,89%.

В 2022 році зростання загальної суми активів АТ «А-Банк» спостерігалось переважно завдяки таким статтям: «Грошові кошти та їх еквіваленти» – на 985003 тис. грн або на 114,96%. «Кошти в інших банках» – на 1653195 тис. грн чи на 200,53%.; «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» на 81557 тис. грн або на 1150,97%; «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 3922306 тис. грн або на 168,94%; «Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток» на 242763 тис. грн.; «Інші фінансові активи» на 82973 тис. грн або на 25,93%. Поряд з цим суттєво зменшились такі статті як «Кредити та заборгованість клієнтів» на 3280541 тис. грн або на 34,53%; «Основні засоби та нематеріальні активи» на 18554 тис. грн або на 4,3%.

У 2023 році порівняно з 2022 роком зростання загальної суми активів АТ «А-Банк» спостерігалось переважно завдяки таким статтям: «Грошові кошти та їх еквіваленти» – на 447724 тис. грн або на 24,31%. «Кошти в інших банках» – на 384121 грн чи на 15,5%.; «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 2973902 тис. грн або на 47,63%; «Інші фінансові активи» на 311566 тис. грн або на 77,31%. Поряд з цим суттєво зменшились витрати по статті «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» – на 46000 тис. грн або на 33,93%.

Слід також відмітити, що АТ «А-Банк» оновив кредитну політику, враховуючи негативні фактори – війну на території України. Для підтримки клієнтів банк ухвалив рішення щодо запровадження кредитних канікул для позичальників. Менеджери банку оцінили станом на 01.01.2024 року прогноз щодо погашення кредитного портфеля банку орієнтовно на 90% планових платежів у 2024 році. У 2022 році витрати даної банківської установи на формування резервів за активними операціями, в тому числі з врахуванням негативних наслідків війни, склали 2586988 тис. грн, у 2023 році – 366962 тис. грн.

З наведених у таблиці 2.2 даних видно, що у 2022 році кредитний портфель АТ «А-Банк» порівняно з 2021 роком зменшився на 3280541 тис. грн чи на

34,53%. Така ситуація з кредитуванням спостерігалась майже у всіх вітчизняних банків, оскільки під час війни доходи населення і попит на продукцію зменшились, зросло безробіття, знизилась ділова активність і платоспроможність суб'єктів господарювання. У 2023 році спостерігалась зміна ситуації з кредитуванням – вартість кредитів та заборгованість клієнтів збільшились на 3125156 тис. грн або на 50,24%.

Далі проаналізуємо структуру активів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках за допомогою таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Структура активів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Статті активу	Питома вага, %			Зміна питомої ваги	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Грошові кошти та їх еквіваленти	5,96	10,36	9,14	+4,40	-1,22
Кошти в інших банках	5,73	13,93	11,42	+8,20	-2,51
Кредити та заборгованість клієнтів	66,08	34,98	37,29	-31,1	+2,31
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	0,38	0,76	0,36	+0,38	-0,4
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	16,15	35,11	36,78	+18,96	+1,67
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	-	1,16	0,00	+1,16	-1,16
Інвестиційна нерухомість	0,07	0,07	0,05	-	-0,02
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	-	1,36	0,00	+1,36	-1,36
Відстрочений податковий актив	-	-	0,03	-	-
Основні засоби та нематеріальні активи	3,00	2,32	1,66	-0,68	-0,66
Інші фінансові активи	2,23	2,27	2,85	+0,04	+0,58
Інші активи	0,4	0,22	0,42	-0,18	+0,2
Усього активів	100	100	100	-	-

Аналізуючи структуру активів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках можна побачити, що найбільшу частку в активах банку становили «Кредити та заборгованість клієнтів», тобто кредити для юридичних і фізичних осіб, а саме у 2021 році – 66,08%, у 2022 році – 34,98%, у 2023 році – 37,29%. Проте, під впливом негативних наслідків війни частка кредитного портфеля АТ «А-Банк» в

загальній сумі активів у 2023 році знизилась та становила 37.29%, що на 28,79 п.п. менше ніж у 2021 році. Стаття активів «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» протягом 2022-2023 років різко зростає, особливо у 2023 році. У 2023 році вона майже зрівнялася з часткою кредитного портфеля банківської установи і становила – 36,78%. Дана ситуація з кредитним портфелем банку пояснюється нестійким фінансовим станом в Україні через військову агресію росії, яка чинить негативний вплив на економіку країни, а це не дає змоги збільшувати обсяги кредитного портфеля і розширювати коло клієнтів, тому АТ «А-Банк» переключився на роботу з цінними паперами.

На 01.01.2024 року обсяг непрацюючих кредитів (NPL) даного банку становив 1126 млн грн або 17,5% [33]. Через це одним із пріоритетів для АТ «А-Банк» є вирішення проблеми зменшення обсягів непрацюючих кредитів і залучення нових позичальників для збільшення частки кредитного портфеля у загальній сумі власних активів. АТ «А-Банк» постійно активізує роботу в сфері роздрібного бізнесу і в сегменті мікро-, малого, середнього бізнесу.

Проаналізуємо структуру та динаміку пасивів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках (таблиці 2.4 та 2.5).

Протягом 2021-2023 років пасиви АТ «А-Банк» постійно зростали, так у 2022 році порівняно з 2021 роком зросли на 3408815 тис. грн або на 23,71%, у 2023 році порівняно з 2022 роком зросли на 7273348 тис. грн або на 40,89%.

Зростання пасивів АТ «А-Банк» у 2023 році відбувалось завдяки збільшенню сум за статтями «Кошти клієнтів» на 5779547 тис. грн або на 39,64%; «Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток» на 418490 тис. грн або на 2104,76%, «Відстрочені податкові зобов'язання» на 21144 тис. грн або на 150,44%; «Інші фінансові зобов'язання» на 438868 тис. грн або на 134,03%; «Інші зобов'язання» на 276070 тис. грн або на 170,05%.

АТ «А-Банк» у 2023 році ввійшов у двадцятку лідерів за розміром вкладів фізичних осіб. Починаючи з 2022 року банківська установа постійно працювала над диверсифікацією клієнтської бази шляхом залучення нових клієнтів, зокрема фізичних осіб.

Таблиця 2.4 – Динаміка пасивів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Статті пасивів	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання							
Кошти банків	90812	252177	91217	+161365	-160960	277,69	36,17
Кошти клієнтів	11533922	14579786	20359333	+3045864	+5779547	126,41	139,64
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	82673	19883	438373	-62790	+418490	24,05	2204,76
Відстрочені податкові зобов'язання	11357	14055	35199	+2698	+21144	123,76	250,44
Резерви за зобов'язаннями	16288	12576	26309	-3712	+13733	77,21	209,20
Інші фінансові зобов'язання	227658	327441	766309	+99783	+438868	143,83	234,03
Інші зобов'язання	216634	162351	438421	-54283	+276070	74,94	270,05
Усього зобов'язань	12179344	15368269	22155161	+3188925	+6786892	126,18	144,16
Власний капітал							
Статутний капітал	1054704	1054704	1514505	-	+459801	100	143,60
Емісійний різниця	41	41	41	-	-	100	100,00
Незареєстрований статутний капітал	-	459801	-	+459801	-459801	-	0,00
Інший додатковий капітал	165000	165000	165000	-	-	100	100,00
Резервні та інші фонди банку	127834	172107	172107	+44273	-	134,63	100,00
Резерви переоцінки	46828	63526	75007	+16698	+11481	135,66	118,07
Непокритий прибуток	804162	503281	978256	-300881	+474975	62,58	194,38
Власний капітал	2198569	2418459	2904915	+219890	+486456	110,00	120,11
Усього зобов'язання та власний капітал	14377912	17786728	25060076	+3408815	+7273348	123,71	140,89

За підсумками 2023 р. АТ «А-Банк» мав достатній рівень капіталу. Оскільки регулятивний капітал банку у 2023 р. становив 2,958 млрд грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу перевищував 18% при нормативному значенні більше 10%. Ліквідність АТ «А-Банк» на 01.01.2024 року достатня.

З наведених у таблиці 2.4 даних можна переконатись, що протягом аналізованого періоду власний капітал АТ «А-Банк» постійно зростає. В 2022 році порівняно з 2021 роком на 219890 тис. грн або на 10%, в 2023 році порівняно з попереднім 2022 роком – на 486456 тис. грн або на 20,11%. В 2023 році збільшення власного капіталу спостерігалось завдяки збільшенню статті «Статутний капітал» на 459801 тис. грн або на 43,60%; «Непокритий прибуток» на 474975 тис. грн (на 94,38%), а також враховуючи зростання статті «Резервні переоцінки» – на 11481 тис. грн (на 18,07%).

Далі проаналізуємо структуру пасивів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках за допомогою таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Структура пасивів АТ «Акцент-Банк» у 2021-2023 роках

У відсотках

Показники	Роки			Зміна питомої ваги	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Зобов'язання					
Кошти банків	0,63	1,42	0,36	+0,79	-1,01
Кошти клієнтів	80,22	81,97	81,24	+1,75	9,92
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,58	0,11	1,75	-0,46	1,87
Відстрочені податкові зобов'язання	0,08	0,08	0,14	-	0,08
Резерви за зобов'язаннями	0,11	0,07	0,10	-0,04	0,05
Інші фінансові зобов'язання	1,58	1,84	3,06	+0,26	1,62
Інші зобов'язання	1,51	0,91	1,75	-0,59	1,07
Усього зобов'язань	84,71	86,40	88,41	+1,69	13,60
Власний капітал					
Статутний капітал	7,34	5,93	6,04	-1,41	0,11
Емісійні різниці	-	-	-	-	-
Незареєстрований статутний капітал	-	2,59	-	+2,59	-
Інший додатковий капітал	1,15	0,93	0,66	-0,22	-0,27
Резервні та інші фонди банку	0,89	0,97	0,69	+0,08	-0,28
Резерви переоцінки	0,33	0,36	0,30	+0,03	-0,06
Нерозподілений прибуток	5,59	2,83	3,90	-2,76	1,07
Власний капітал	15,29	13,60	11,59	-1,69	-2,01
Усього зобов'язання та власний капітал	100	100	100,00	-	0

Структура пасивів АТ «А-Банк» у розрізі співвідношення власного капіталу та зобов'язань мала такий вигляд: в 2021 році – 15,29% та 84,71% відповідно, в 2022 році – 13,6% і 86,4%, в 2023 році – 11,59% і 88,41%. Отже, можна спостерігати тенденцію зменшення частки власних коштів у ресурсах АТ «А-Банк» у 2022 році порівняно з 2021 роком та у 2023 році порівняно з 2022 роком. Це свідчить про зниження його фінансової стійкості і незалежності протягом досліджуваного періоду.

З даних, наведених у таблиці 2.5 видно, що у структурі власного капіталу АТ «А-Банк» найбільшу частку становив статутний капітал, розмір якого протягом досліджуваного періоду збільшувався. Статутний капітал банку у 2022 році становив 1054704 тис. грн, що у структурі пасивів склало 5,93%. У 2023 році частка статутного капіталу в порівнянні з попереднім роком зросла на 0,11 п.п. та склала 6,04% і в абсолютному розмірі статутний капітал також збільшився до розміру 1514505 тис. грн.

Протягом 2021-2023 років залучення коштів у АТ «А-Банк» відбувалося переважно завдяки коштам клієнтів і коштам банків. Частка коштів клієнтів в загальній сумі активів банку поступово зростала з 80,22% в 2021 році до 81,24% в 2023 році. В абсолютному розмірі вони також постійно збільшувались.

Далі проаналізуємо динаміку основних показників фінансово-господарської діяльності АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках за допомогою таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка основних показників господарської діяльності АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Показник	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Доходи							
Процентні доходи	3185633	3474153	4143331	+288520	+669178	109,06	119,26
Процентні витрати (-)	726808	788285	1437791	-61477	+649506	108,46	182,39
Чистий процентний дохід	2458825	2685868	2705540	+227043	+19672	109,23	100,73
Чистий комісійний дохід	537650	505445	392220	-32205	-113225	94,01	77,60

Кінець таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Торговий результат	47433	1134815	553635	+1087382	-581180	2392,46	48,79
Інші операційні доходи	20599	25680	29353	+5081	+3673	124,67	114,30
Інші доходи	64546	81701	115587	+17155	+33886	126,58	141,48
Всього доходів	3129052	4433510	3796334	+1304458	-637176	141,69	85,63
Витрати							
Відрахування до резервів	656369	2586988	366962	+1930619	-2220026	394,14	14,18
Адміністративні та інші операційні витрати	1494517	1587369	2367424	+92852	+780055	106,21	149,14
Всього витрати	2150886	4174357	2734386	+2023471	-1439971	194,08	65,50
Фінансові результати							
Прибуток/(збиток) до оподаткування	978167	259153	1061948	-719014	+802795	26,49	409,78
Витрати на податок на прибуток	178154	56517	587562	-121637	+531045	31,72	1039,62
Прибуток/(збиток)	800013	202637	474385	-597376	+271748	25,33	234,11

Джерело: систематизовано на основі [20]

Аналіз основних показників діяльності АТ «А-Банк» дозволив дійти таких висновків:

– всі доходи банківської установи у 2022 році зросли порівняно з 2021 роком на 1304458 тис. грн чи на 41,69%. У 2023 році вони зменшились на 637176 тис. грн чи на 14,37%. Таке зменшення доходів банку у 2023 році відбулося переважно завдяки зниженню торгового результату на 581180 тис. грн або на 51,21% та чистого комісійного доходу на 113225 тис. грн чи на 22,4%.

– всі витрати банку протягом 2021-2023 років вели себе аналогічно до зміни доходів. У 2022 році спостерігалось зростання витрат порівняно з 2021 роком на 2023471 тис. грн чи на 94,08%, а у 2023 році в порівнянні з 2022 роком вони зменшились на 1439971 тис. грн чи на 34,5%. Таке зменшення витрат спостерігається переважно завдяки зниженню суми відрахувань до резервів на 2220026 тис. грн чи на 85,82%.

Впродовж 2021-2023 років, не дивлячись на нестійкий фінансовий стан на фінансовому ринку і проблеми, викликані війною, АТ «А-Банк» працював з позитивним фінансовим результатом. Так у 2021 році прибуток становив 800013 тис. грн, у 2022 році – 202637 тис. грн, у 2023 році він зріс до 474385 тис. грн.

Джерела прибутку АТ «А-Банк» у 2023 році порівняно з 2021 і 2022 роками сильно не змінились, хоча й був негативний вплив макроекономічних чинників. У 2022 і 2023 роках на зниження прибутків банківської установи негативно вплинуло значне зростання суми відрахувань до її резервів.

Проаналізувавши фінансовий стан АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках, можна дійти висновку, що він (фінансовий стан) є доволі стабільним, не зважаючи на невизначеність і нестабільність фінансового ринку під впливом війни.

АТ «А-Банк» буде продовжувати реалізацію стратегії нарощування співпраці з бізнесом з акцентом на розширення малого та середнього бізнесу. Проте, наразі планування показників розвитку банку ускладнюється через вплив негативних подій, пов'язані з війною в Україні. Повернення до штатного режиму стратегічного та оперативного планування очікується після стабілізації ситуації на фінансовому ринку України.

З урахуванням теперішніх проблем на фінансову ринку і в цілому в економіці України, АТ «А-Банк» планує сфокусуватись на декількох головних напрямках розвитку на перспективу:

- продовжити роботу над залученням нових строкових депозитів, а вже існуючі будуть пролонговані з урахуванням нових пропозицій банку в період воєнного стану;
- продовжити реалізацію стратегії нарощування клієнтської бази юридичних і фізичних осіб завдяки залученню комунальних та бюджетних підприємств, підприємств аграрного і енергетичного секторів;
- продовжити централізацію процесів функціонування мережі банку, що сприяє економії коштів в частині операційних витрат;
- продовжити збільшення обсягу кредитного портфеля роздрібного бізнесу;
- покращити інноваційний і технологічний розвиток банку, який спрямований на автоматизацію процесів обслуговування клієнтів;
- збільшити обсяги операцій із клієнтами, які пов'язані з отриманням комісійних доходів, оскільки вони є найефективнішими під час кризових ситуацій на фінансовому ринку.

2.3 Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища АТ «Акцент-Банк»

Будь-яка компанія у умовах економіки є відкритою системою, що взаємодіє з ринком та його факторами, адже ринок – це середовище в якому проходить весь життєвий цикл організації. Ринкове середовище може як негативно, так і сприятливо впливати на розвиток. Уникнути повністю негативного впливу зовнішнього середовища неможливо, оскільки такі змінні, як кризові ситуації в економіці чи політична ситуація, є поза контролем компанії.

Аналіз зовнішнього середовища допомагає планувати краще власну діяльність з врахуванням змін в швидкозмінному конкурентному середовищі. В умовах сьогодення функціонування компаній характеризуються зростанням конкурентів та загостренням боротьби між ними в різних сферах економіки. Через це ефективне управління виступає одним з важливих завдань для суб'єктів господарювання. Компанії, що постійно вдосконалюють власну систему управління і працюють над формуванням конкурентних переваг, більше контролюють ринок та виграють з цього, здобуваючи переваги. Для аналізу зовнішнього середовища АТ «Акцент-Банк» проведено SWOT-аналіз (таблиця 2.7), завдяки якому можна визначити і порівняти сильні та слабкі сторони, можливості та загрози банківської установи. З представленої матриці SWOT-аналізу можна дійти висновку, що акцент діяльності банку має бути спрямований саме на слабкі сторони для уникнення ключових проблем і покращення компетентностей співробітників.

Вітчизняний банківський ринок не позбавлений внутрішніх та зовнішніх загроз, які в кризові часи (для прикладу, під час воєнного стану в Україні) тільки наростають і збільшують тиск на компанії. Тому потрібно активно використовувати сильні сторони і реалізовувати потенційні можливості. Детальний аналіз ринку дозволить сформуванню міцну стратегію банку. Особливу увагу потрібно звернути на зовнішні чинники, оскільки вони становлять найбільшу загрозу для будь-якої банківської установи. Тому крім SWOT-аналізу, для формування ефективного стратегічного плану банку необхідно також

провести PEST-аналіз (таблиця 2.8).

Таблиця 2.7 – SWOT-аналіз АТ «Акцент-Банк»

Внутрішнє середовище	Сильні сторони	Слабкі сторони
	- затребувані послуги (кредити, депозити); - командний стиль роботи; - структура банку; - проста сервісна лінійка; - перебудова роботи в режим онлайн	- слабка компетенція працівників у напрямку дизайну корпоративного бізнесу; - недостатня диверсифікація бізнесу; - зростання шахрайських транзакцій
Зовнішнє середовище	Можливості	Загрози
	- переділ ринку (залучити на обслуговування клієнтів банків, в яких є складнощі через наслідки війни); - можливість роботи з бюджетними організаціями; - використання технологій, що дозволять конкурувати з основними операторами ринку; - орієнтація на кредитування реального сектора економіки України	- війна в Україні; - фінансова криза і, як наслідок, падіння платоспроможного попиту бізнесу і населення; - міграція населення; - ухвалення закону про фінансові послуги; - перехід деяких сервісів до Приватбанку; - питання інформаційної безпеки

Таблиця 2.8 – PEST-аналіз ринку банківських послуг України на прикладі АТ «Акцент-Банк»

Р – Політичні	Е – Економічні
<ol style="list-style-type: none"> 1. Державні проекти. 2. Податкове регулювання. 3. Загально-державна політика. 4. Вплив держави на ринок. 5. Стабільність політичної ситуації. 6. Глобалізація державної політики. 7. Політична прозорість. 8. Політичні тенденції. 9. Олігархічний вплив на владу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ліцензування діяльності. 2. Акти регулювання допуску нових продуктів і сервісів на ринок. 3. Рівень інфляції. 4. Економічна ситуація / зростання. 5. Динаміка ставки рефінансування. 6. Стабільність валюти. 7. Закордонні інвестиції. 8. Ринок праці.
S – Соціальні	T – Технологічні
<ol style="list-style-type: none"> 1. Демографічні зміни. 2. Рівень доходів населення. 3. Розвиток системи освіти. 4. Тенденції образу життя. 5. Збільшення потреб та запитів. 6. Користувацькі вподобання. 7. Довіра до банківської системи. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання машинного навчання, штучного інтелекту, <u>Big Data</u>. 2. Модернізація обладнання. 3. Популярність онлайн-<u>банкінгу</u>. 4. Поява нових інноваційних технологій. 5. Зростання безготівкових розрахунків. 6. Розвиток <u>крипто-банкінгу</u>.

PEST-аналіз дає можливість виявити всі зовнішні чинники, класифікуючи їх за кількома категоріями: політичні, економічні, соціальні, технологічні. На основі PEST-аналізу можна зрозуміти основні потенційні загрози, що надходять із зовнішнього середовища, і побудувати стратегію розвитку банку, яка дозволить зменшити вплив зазначених чинників. Даний аналіз проводиться з метою одержання даних про сфери роботи банку, на які він чи зовсім не має впливу, чи має вплив опосередкований. Аналіз дозволяє визначитися з можливими ризиками і заздалегідь підготувати програми їх подолання. Також PEST-аналіз, особливо соціальний аналіз, необхідний для маркетингового позиціонування банківської послуги на ринку, оскільки враховує зміну базису життя цільової аудиторії. Основні кількісні і якісні показники АТ «Акцент-Банк» показані у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники діяльності АТ «А-Банк» станом на 01.10.2023 року

	Показники	Значення
Кількісні	Активні кредитні картки	1 088 359
	Кількість відділень по Україні	202
	Кількість вкладників	3 230 328
Якісні	Народний рейтинг	1 місце
	Рейтинг стійкості	16 місце
	Рейтинг банку за регулятивним капіталом	17 місце
	Рейтинг за депозитами фізичних осіб	11 місце
	Рейтинг за активними кредитними картками	5 місце
	Рейтинг за кредитами фізичним особам	6 місце

Джерело [31].

Існує декілька головних стратегій розвитку банківської установи з метою мінімізації впливу зовнішніх факторів:

- диверсифікація послуг чи продуктів, що робить бізнес менш залежним від зміни попиту на певній послуги;
- розробка і розвиток власної мережі відділень;
- розширення географії ринку;
- розвиток співпраці зі стейкхолдерами (урядовими органами, іншими банками, підприємствами, громадськими організаціями) може зменшити ризик

залежності від зовнішніх факторів і забезпечити більшу стійкість бізнесу банку;

- використання аналізу ризиків і планування надзвичайних ситуацій (банк може здійснювати оцінку ризиків, що пов'язані із зовнішніми факторами, розробляти плани дій у випадку виникнення надзвичайних ситуацій);

- інноваційний розвиток (розробка та впровадження нових технологій, продуктів та послуг), який може забезпечити конкурентну перевагу для банку.

Однак дані заходи треба розглядати комплексно при формуванні стратегічних планів банку, таким чином він буде мати низку переваг над конкурентами.

Місія АТ «Акцент-Банк» – забезпечити клієнтів безперервним обслуговуванням у період турбулентності зі збереженням прибуткової діяльності банку. Стратегічна мета АТ «Акцент-Банк» – стати банком, що найдинамічніше розвивається серед усіх невеликих банків України завдяки активному залученню коштів на обслуговування фізичних осіб і досягти одного з найменших у країні показника проблемності активів за рахунок якісного управління ризиками.

Відповідно до стратегії АТ «А-Банк» на 2024 р., цілями Банку є [31]:

- зростання продуктивності праці персоналу завдяки навчанню та витісненню низькоефективних працівників;

- збільшення клієнтської бази завдяки підвищенню ефективності продаж банківських послуг і якості обслуговування клієнтів;

- беззбиткова робота банківських відділень.

Стратегічна мета АТ «А-Банк» може варіюватися в залежності від його бізнес-моделі і цілей. Однак, загальною стратегічною метою більшості банківських установ є забезпечення максимальної прибутковості для акціонерів і забезпечення ефективного функціонування. Для досягнення такої мети банківська установа може використовувати різні стратегії.

Максимальна економічна ефективність буде досягнута шляхом залучення і надання роздрібних банківських послуг фізичним і юридичним особам з урахуванням таких стратегічних орієнтирів (таблиця 2.10):

- диверсифікація активів та пасивів;

- зростання клієнтської бази;
- завоювання ринку грошових переказів шляхом залучення потенційної клієнтської бази відділень банківської установи (студенти, страхові компанії, шлюбні агенції, транспортні компанії, туристичні фірми, підприємці тощо);
- підвищення якості обслуговування клієнтів завдяки зростанню професіоналізму, скорочення часу проведення готівкових операцій у банку;
- збільшення активності банківського бізнесу, кількості активних кредитних карток.

Таблиця 2.10 – Стратегія розвитку та пріоритетні напрями діяльності АТ «А-Банк»

Концентрація	Диференціація	Результат 2024 року
<ul style="list-style-type: none"> - депозити; - кредитні картки; - кеш-кредити; - а-кредит 	<p><u>А-Банк24</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - більш ніж 1 млн задоволених клієнтів; - більш ніж 300 тис. клієнтів в <u>мобайл-банкінгу</u>; - 380 тис. кредитних карток в сальдо; - більш ніж 9,35 млрд грн депозитів; - більш ніж 1 млрд грн кеш-кредитів

Концентрація за вкладами АТ «Акцент-Банк» на 2024 рік виглядає таким чином:

- гнучкість у керуванні залученням вкладів (акції, конкурси, мотивація персоналу);
- утримання співвідношення валют – 60% гривня, 40% іноземна валюта;
- сервіси для довіри і зручності клієнтів (замовлення іноземної валюти в А-Банк24, спрощення продуктового ряду, скасування пролонгації за потреби).

Безперервна робота відділень АТ «Акцент-Банк» полягає в такому:

- 1) ефективність – оптимізація до 20% відділень діючої мережі банку через скорочення неефективних відділень, що пов'язано з переходом в on-line та зменшенням клієнтопотоків;
- 2) доступність – станом на 01.01.2024 р. мережа становить 202 відділення (16 відділень знаходяться на окупованих територіях і у зоні бойових дій);
- 3) автономність – формування мережі відділень з резервними каналами

зв'язку та альтернативними джерелами енергії, 83 відділення АТ «А-Банк» входять до державної об'єднаної мережі “Power banking” і забезпечені 100% альтернативним електроживленням. При цьому 57% з них підключено до альтернативних каналів зв'язку у банківській мережі.

Підіб'ємо короткі висновки. На основі проведеного SWOT та PEST-аналізів роботи АТ «А-Банк», можна зробити висновок, що зовнішнє середовище суттєво впливає на його стратегічну поведінку. Поява нових технологій, наявність високої конкуренції на ринку, зміни в попиті клієнтів, інші фактори змушують банк змінити свою стратегію, при формуванні якої важливо враховувати не тільки поточний стан зовнішнього середовища, але і його прогнозовану динаміку в майбутньому. Постійний ґрунтовний аналіз мінливого ринку за умов невизначеності дає можливість реалізувати конкурентну стратегію і дозволить банку бути актуальним для клієнтів, покращувати з ними взаємодію.

У сфері банківських послуг конкуренція постійно зростає, оскільки більшість банківських установ надають схожі продукти і послуги. Головними елементами стратегії кожної з них є володіння основними технологіями, індивідуальний підхід та висока якість обслуговування кожного клієнта. Універсалізація банківської діяльності і впровадження інформаційних технологій, які змінюють форми та системи збуту банківських продуктів, загострення конкуренції, формування партнерських відносин між клієнтами та банком, персоніфікація традиційних продуктів змушують банки опановувати нові інструменти і концепції банківського маркетингу для підвищення якості обслуговування. Гнучкість банківської політики дозволить активніше залучати нових клієнтів банку. Враховуючи репутаційні фактори, це може стати гарним підґрунтям до подальшого розвитку і кращої конкурентної позиції на ринку.

У умовах сьогодення завданнями АТ «А-Банк» є: надання клієнтам якісного професійного обслуговування; досягнення високих результатів у своїй діяльності; збереження репутації як надійного та ділового партнера; своєчасне виконання всіх зобов'язань перед клієнтами; збільшення та розвиток клієнтських зв'язків шляхом інтеграції нових технологій; розвиток технологічного забезпечення установи.

3 ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АТ «АКЦЕНТ-БАНК»

3.1 Дослідження фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк»

Для оцінки рівня фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» потрібно проаналізувати зміну індикаторів її складових. Головними класичними індикаторами фінансово-економічної безпеки банківської установи є показники, які характеризують якість активів (якість кредитного портфеля банківської установи); показники рентабельності, ліквідності; показники, які базуються на структурі залучених та запозичених коштів; показники фінансової стійкості; показники, які базуються на достатності капіталу.

Проаналізуємо основні індикатори фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк», що свідчить про рівень його фінансово-економічної безпеки (таблиця 3.1).

З наведених у таблиці 2.4 даних видно, що рентабельність активів (ROA) банку у 2021 році не відповідала оптимальному значенню, а у 2022 і 2023 роках була вище за 1% і дорівнювала відповідно 1,14% і 1,89%. Тобто у 2022 і 2023 роках рівень фінансово-економічної безпеки банку за цим показником можна вважати достатнім на відміну від показника рентабельності активів у 2021 році, який був нижчим за нормативне значення.

Рентабельність капіталу (ROE) банку протягом 2021-2023 років була вище за нормативне значення (0,2%), що з позитивної сторони характеризує діяльність даної банківської установи і позитивно відображається на її фінансово-економічній безпеці.

Далі проаналізуємо показники, які характеризують якість активів. Оскільки в активах АТ «А-Банк» найбільшу частку займають кредити і заборгованість клієнтів та цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, то детально проаналізуємо кредитні ризики даної банківської установи.

Таблиця 3.1 – Основні показники фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Назва показника	Норматив	Станом на кінець року			Відхилення, (+, -)	
		2021	2022	2023	2022 до 2021	2023 до 2022
Рентабельність активів (ROA), %	Не менше 1%	0,56	1,14	1,89	+0,58	+0,75
Рентабельність капіталу (ROE), %	Не менше 0,2%	3,64	8,38	16,33	+4,74	+7,95
Рівень непрацюючих кредитів, %	Не більше 5%	9,9	39	17,5	+29,10	-21,50
Загальна валютна позиція, %	Не більше 30%	25,33	57,2	58,5	+31,87	+1,30
Розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	Не більше 20% для системно важливих та спеціалізованих ощадних банків	12,46	16,05	14,88	+3,59	-1,17
Рівень концентрації великих кредитних ризиків (Н8)	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу (800%)	23,48	42,34	38,67	+18,86	-3,67
Рівень концентрації кредитних ризиків на одного інсайдера (Н9)	Не більше 20% для спеціалізованих ощадних банків	0,31	0,16	0,27	-0,15	+0,11
Чистий прибуток (збиток), млн грн		800,01	202,64	474,39	-597,37	+271,75

Оцінку цих ризиків проведемо за індикаторами фінансово-економічної безпеки: розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7), рівень концентрації великих кредитних ризиків (Н8), рівень концентрації кредитних ризиків на одного інсайдера (Н9), частка простроченої заборгованості за кредитами в загальному обсязі кредитів, що відображено у таблиці 3.1. Найбільший вплив на фінансово-економічну безпеку АТ «А-Банк», особливо в умовах фінансової невизначеності, чинять кредитні ризики.

Показник рівня ризику на одного контрагента протягом 2021-2023 років знаходився в межах норми, тобто не перевищував значення 20% і становив у 2021 році – 12,46%, у 2022 році – 16,05, у 2023 році – 14,88%. Це свідчить про те, що банку не потрібно коригувати регулятивний капітал на розмір перевищення нормативу, тобто він в межах норми.

Показник «Рівень концентрації великих кредитних ризиків (Н8)» АТ «А-Банк» протягом 2021-2023 років змінювався від 23,48% у 2021 році до 38,67% у 2023 році, тобто він не перевищував максимальне значення розміру регулятивного капіталу, тобто суми великих кредитних ризиків не перевищували регулятивний капітал банку більше ніж у 8 разів. Можна сказати, що великі кредитні ризики знаходилися на прийнятному рівні відносно регулятивного капіталу АТ «А-Банк».

«Рівень концентрації кредитних ризиків на одного інсайдера (Н9)» АТ «А-Банк» протягом досліджуваного періоду зменшився з 0,31 у 2021 році до 0,27 у 2023 році та не перевищував оптимального рівня у розмірі 5% для всіх банків України та 20% для спеціалізованих ощадних банків.

На рисунку 3.1 представлено динаміку кредитного портфеля та суми непрацюючих кредитів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках, виходячи із звітності НБУ

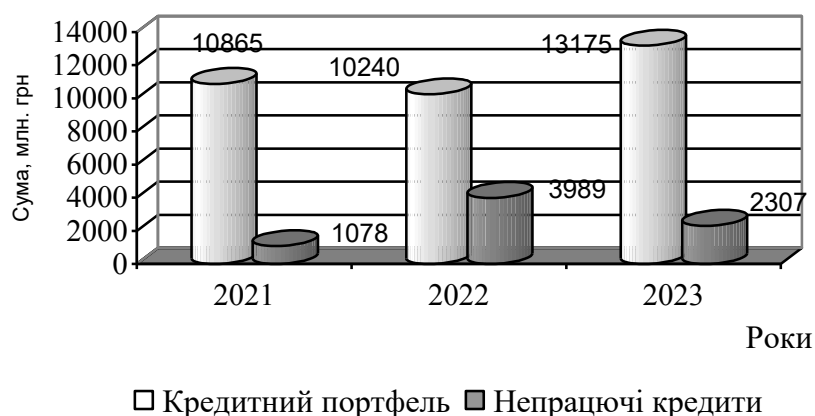

Рисунок 3.1 – Динаміка кредитного портфеля та непрацюючих кредитів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

З наведеного рисунка видно, що сума непрацюючих кредитів АТ «А-Банк» у 2022 році збільшилась до 3989 млн. грн, а у 2023 році вона знизилась до 2307 млн. грн, що є позитивним явищем. Частка непрацюючих кредитів (NPL) у складі кредитного портфеля АТ «А-Банк» також відповідно до цього змінювалась. Так, якщо у 2021 році вона становила 9,9%, то у 2022 році вона була найбільшою

(39%), а у 2023 році знизилась до 17,5%. Хоча це і можна розглядати як позитивну тенденцію в роботі даного банку, але пороговим значення даного показника, як рекомендує НБУ, є 5%. Отже у АТ «А-Банк» є певні проблеми з непрацюючими кредитами, які потребують уваги керівництва і термінового вирішення. Зменшення частки непрацюючих кредитів банку у 2023 році сприяє зниженню кредитного ризику. І навпаки, зростаюча тенденція непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банку може спричинити серйозні проблеми у діяльності АТ «А-Банк» в майбутньому. Динаміку частки непрацюючих кредитів (NPL) АТ «А-Банк» у 2021–2023 роках показано на рисунку 3.2.

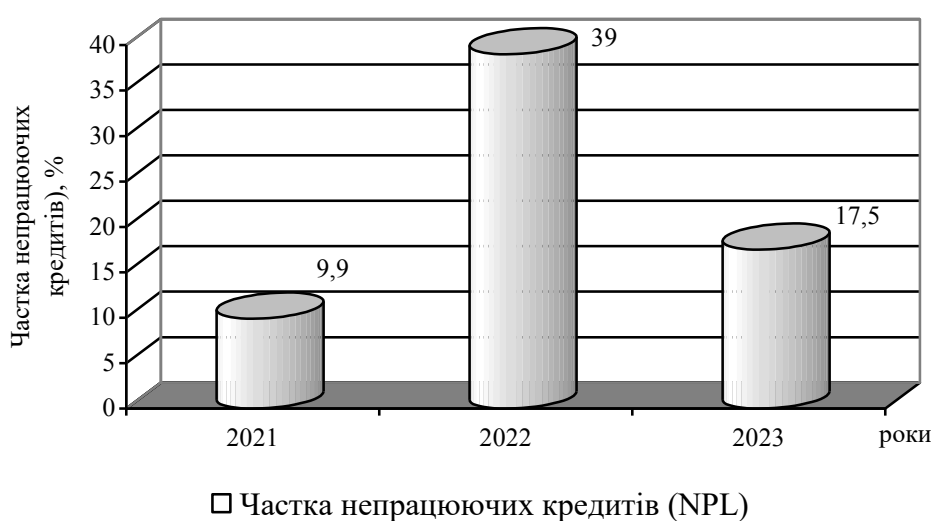

Рисунок 3.2 – Зміна рівня непрацюючих кредитів АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Як видно з діаграми на рисунку 3.2, щ протягом досліджуваного періоду рівень непрацюючих кредитів АТ «А-Банк» перевищував нормативне значення. Оптимальне значення даного індикатора має становити 2%, значення 3% вважається задовільним, 4% – незадовільним, 5% – небезпечним, 7% – критичним. Велике значення даного показника у 2022 і 2023 роках підтверджує погіршення якості кредитного портфеля і чинить негативний вплив на фінансову безпеку АТ «А-Банк» в цілому. За даним індикатором рівень фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» можна характеризувати як критичний – абсолютно небезпечний рівень фінансово-економічної безпеки.

Поряд з цим слід відмітити, що у 2022 і 2023 роках аналогічна ситуація спостерігалась в багатьох вітчизняних банків. На 1 січня 2024 року частка

непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі України становила 37,35%, тобто у АТ «А-Банк» частка непрацюючих кредитів менша ніж по Україні на 19,85 п.п.

Загальновідомо, що проблемна кредитна заборгованість чинить вплив на ліквідність банку та може привести до його неплатоспроможності. Через це проаналізуємо показники ліквідності АТ «А-Банк», а саме нормативи ліквідності й ліквідну позицію.

Спроможність банківської установи забезпечувати фінансово-економічну безпеку та здійснювати безперервну діяльність враховує консервативну оцінку макроекономічних показників і обсяг формування резервів за активними операціями, а також стан ліквідності банківської установи. На 01.01.2024 р. АТ «А-Банк» мав суттєвий запас високоліквідних активів, представлений як грошовими коштами та їх еквівалентами, так і високоліквідними цінними паперами – депозитними сертифікатами НБУ і ОВДП, який покривав близько 85% загального обсягу його зобов'язань. Варто також зазначити, про наявність в портфелі банківської установи значного обсягу ОВДП з індексованою вартістю, номінальна вартість яких індексується в залежності від курсу національної валюти до долара США, є інструментом захисту банку від девальвації національної валюти.

Зміну нормативів ліквідності АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках можна побачити у таблиці 3.2. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) – це співвідношення високоякісних ліквідних активів банківської установи до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку протягом 30 днів. Він відображає рівень стійкості банківської установи до короткострокових шоків ліквідності – характерного для кризових періодів явища, коли відбувається значний відтік коштів клієнтів.

АТ «А-Банк» забезпечив дотримання встановлених НБУ нормативів ліквідності у 2021-2023 роках. Для прикладу, станом на 01.01.2024 року коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами становив 939,18% (при нормативному значенні, встановленому НБУ – у розмірі більше 100%).

Таблиця 3.2 – Зміна показників ліквідності АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Норматив ліквідності	Значення нормативів по роках, у %			Абсолютне відхилення, (+,-), у %		Граничне значення нормативу
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR _{вв}) за всіма валютами	695,03	1206,83	939,18	+511,8	-267,65	не менше 100%
Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR _{ів}) в іноземній валюті	434,31	457,12	502,21	+22,81	+45,09	не менше 100%
Норматив довгострокової ліквідності чи норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)	118,01	178,81	176,79	+60,8	-2,02	80% – з 1.04.21 р.; 90% – з 1.10.21 р.; 100% – з 1.04.22 р.
Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (H2)	12,88	20,02	18,23	7,14	-1,79	не менше 10%

У 2021 та 2022 роках значення даного показника також перевищувало граничне значення нормативу. Виконання нормативу свідчить, що банківська установа забезпечена ліквідністю в обсязі, достатньому для повного виконання нею зобов'язань упродовж 30 днів у кризових умовах.

Протягом 2021-2023 років АТ «А-Банк» постійно підтримував достатній запас первинної (каса, коррахунок в НБУ і коррахунки в інших банках) та вторинної (деPOSITні сертифікати НБУ і портфель ОВДП) ліквідності. Значний обсяг ліквідних активів у портфелі АТ «А-Банк» дає можливість покрити відток коштів його клієнтів навіть за умови реалізації стрес-сценарію без загрози для безперервності бізнесу банку.

Станом на 01.01.2024 року значення коефіцієнту покриття ліквідністю (LCR) складало: за всіма валютами – 939,18%, в іноземній валюті – 502,21% при встановленому НБУ мінімальному його значенні 100%. Це свідчить про значний запас ліквідності АТ «А-Банк» для покриття короткострокових (до 30 днів) відтоків ліквідних коштів.

Інший показник, це пруденційний норматив ліквідності – коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR - визначає мінімальний необхідний рівень ліквідності банківської установи на горизонті один рік. Виконання цього

нормативу банками сприяє залученню більш стабільних і довгострокових джерел фондування, зменшуючи залежність від короткострокових ресурсів.

Значення коефіцієнту чистого стабільного фінансування (NSFR) АТ «А-Банк» у 2023 році становило 176,79% при встановленому НБУ його мінімальному значенні – 100%. Це свідчить про консервативну політику банку щодо фінансування строкових проєктів та істотний запас його строкової ліквідності.

В умовах війни АТ «А-Банк» приділяє значну увагу забезпеченню необхідного обсягу ліквідних коштів, достатнього для виконання нормативів НБУ стосовно ліквідності та для ефективного обслуговування своїх клієнтів. Протягом 2023 року спостерігався приріст коштів клієнтів банку, який склав 39,64% (див. таблицю 2.4).

АТ «А-Банк» у 2023 році здатний без вливання капіталу утримувати його адекватність на достатньому рівні – вищому за вимоги НБУ. На кінець 2023 року банк мав 18,23 % адекватності регулятивного капіталу при нормативному значенні – не менше 10%. Банк демонстрував добрий запас міцності крім того, що він залишався ліквідним.

Протягом 2021-2023 років АТ «А-Банк» дотримувався усіх вимог нормативів капіталу. На 01.01.2023 року значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) становило 20,02%, на 01.01.2022 року – 12,88% (нормативне значення не менше 10%). Протягом 2023 року сума регулятивного капіталу (Н1) АТ «А-Банк» значно перевищувала встановлений НБУ мінімально необхідний рівень 200 млн. грн і складала 2958,882 млн. грн., у 2022 році регулятивний капітал банку становив 2134,215 млн. грн, у 2021 році – 2077,436 млн. грн. Отже протягом 2021-2023 років сума регулятивного капіталу АТ «А-Банк» перевищувала нормативне значення (200 млн. грн), що є позитивом в роботі даної банківської установи.

Далі проведемо аналіз фінансових зобов'язань АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках (рисунок 3.3). Зміна залучених банком коштів юридичних осіб, що є базою для активізації кредитної діяльності банку, у 2021-2023 роках була позитивною, тобто збільшилась за весь період на 2319735 тис. грн. Аналогічно кошти фізичних

осіб також зростали – у 2023 році порівняно з 2021 роком їх сума збільшилась на 6505675 тис. грн. Це свідчить про ефективну депозитну політику АТ «А-Банк», не зважаючи на війну, зниження ділової активності, зростання рівня безробіття в країні, зменшення реальних доходів населення.

Рисунок 3.3 – Зміна залучених коштів фізичних і юридичних осіб АТ «А-Банк» у 2021-2023 роках

Протягом 2021-2023 роках основним джерелом ресурсної бази АТ «А-Банк» були кошти клієнтів, тобто фізичних та юридичних осіб. Їх загальна сума у 2022 році порівняно з 2021 роком зросла на 26,41%, а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 39,64%. При цьому в середньому 79% від загального обсягу всіх клієнтських коштів – це кошти фізичних осіб.

Протягом 2021-2023 років АТ «А-Банк» підтримував достатній запас первинної (каса, коррахунок в НБУ і коррахунки в інших банках) і вторинної (депозитні сертифікати НБУ і портфель ОВДП) ліквідності. Значний обсяг ліквідних активів в портфелі АТ «А-Банк» протягом всього досліджуваного періоду дає можливість покрити відтоки коштів клієнтів навіть при умові реалізації стрес-сценарію, без загрози для безперервності ведення бізнесу.

На рівень фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» впливає ряд негативних факторів, серед яких: по-перше, негативні наслідки війни: зниження кількості клієнтів, зменшення відділень банківської установи, зниження доходів

підприємств і населення, що стримує зростання портфеля депозитів і обмежує ресурси для активізації банківського кредитування, призводить до скорочення процентних доходів банку з врахуванням необхідності формування резервів під проблемні кредити; по-друге – ризик скорочення кредитного портфеля банківської установи та її процентних доходів; по-третє – зростання частки непрацюючих кредитів і зниження якості кредитного портфеля; по-четверте – зростання ризику дестабілізації роботи банківської установи у випадку значних девальваційних коливань гривні.

Наприкінці даного підрозділу можна констатувати, що вітчизняна банківська система проходить важкий кризовий період. Не дивлячись на це, оцінка рівня фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» відповідає задовільному рівню фінансово-економічної безпеки банку. Рівень фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» у 2023 році порівняно з 2021 і 2022 роками значно знизився, на що вказують результати аналізу таких індикаторів: збільшення частки непрацюючих кредитів у банку в 2022 році перевищувало нормативне значення на 34 п.п., у 2023 році – на 12,5 п.п., тобто рівень фінансово-економічної безпеки за даним показником можна охарактеризувати як критичний; рівень концентрації кредитних ризиків на одного інсайдера (Н9) у 2023 році перевищував рекомендований 20%-й бар'єр, що теж можна вважати недоліком в роботі банку, що загрожує його фінансово-економічній безпеці.

Поряд з цим, є ряд індикаторів, що вказують на стабільність роботи АТ «А-Банк»: рівень кредитного ризику на одного контрагента (Н7) протягом 2021-2023 років не перевищував нормативного значення, що свідчить про допустимі кредитні ризики на одного позичальника; фактичне значення рентабельності активів (ROA) у 2022 і 2023 роках було вище за рекомендоване значення (більше 1%) і становило у 2022 році – 1,14, у 2023 – 1,89, тобто рівень безпеки за даним показником можна вважати достатнім; рентабельність капіталу (ROE) також протягом 2021-2023 років перевищувала нормативне значення; розмір кредитного ризику на одного контрагента (Н7) і рівень концентрації великих кредитних ризиків (Н8) також були в межах норми. АТ «А-Банк» протягом досліджуваного

періоду працював прибутково, хоча у 2022 році спостерігалось суттєве зниження чистого прибутку на 497,37% до 202,64 млн. грн.

Таким чином, аналіз системи показників фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» дає змогу завчасно сигналізувати про небезпеку та розробляти превентивні і реактивні заходи для забезпечення та посилення фінансово-економічної безпеки банку. Від проведення адекватної оцінки наявного рівня фінансово-економічної безпеки залежить своєчасність, повнота і результативність управлінських заходів з попередження та ліквідації потенційних і наявних загроз АТ «А-Банк».

3.2 Рекомендації щодо удосконалення управління та підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк»

На основі аналізу основних показників, що характеризують фінансово-економічну безпеку АТ «Акцент-Банк», можна дійти висновку, що найбільш негативно на її рівень впливає зниження якості кредитного портфеля і зростання кредитного ризику. Через це під час війни найбільш актуальним для забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк», перш за все буде розробка заходів, за допомогою яких можна буде збільшити кредитний портфель, покращити його якість, зменшити кредитний ризик і частку непрацюючих кредитів (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Основні заходи з підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» під час війни

Заходи 1	Дії щодо реалізації заходів 2	Очікуємий результати 3
Продовжувати кредитувати бізнес	Залишити розподіл за зонами, у яких розташований бізнес, на зелену і червону. Залежно від зони ухвалювати рішення з посилення моніторингу ситуації щодо кредитної дисципліни підприємств-позичальників, постійно аналізувати їх фінансовий стан і потребу в реструктуризації	Посилення кредитної дисципліни позичальників. Збільшення кредитного портфеля юридичних осіб і процентних доходів

Продовження таблиці 3.3

1	2	3
Пожевити кредитовання середнього та малого бізнесу	Збільшення обсягів кредитування середнього та малого бізнесу, особливо аграрної галузі, для забезпечення продовольчої безпеки. Продовжити доєднання до важливих для країни проєктів – надавати кредити на закупівлю енергетичного обладнання, пального, на фінансування підприємств критичної інфраструктури, логістики	Зростання кредитного портфеля середнього, малого та мікробізнесу, зростання процентних доходів банку
Нарощувати кредитний портфель середнього, малого та мікробізнесу завдяки урядовим програмам	Кредитувати за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%», яка допомагає бізнесу вирішувати різноманітні питання, зокрема інвестиційного характеру	Поскільки це державна програма, то це вплине на зниження рівня кредитного ризику
Шукати різні шляхи щодо спрощення отримання кредиту для бізнесу	Укласти угоди портфельного страхування з Експортно-кредитним агентством (ЕКА) України. Це дозволить активізувати роботу щодо програми кредитних гарантій від даного агентства. При таких гарантіях потрібна менша застава, що спрощує отримання кредиту	Програма доступного фінансування для експортерів під час війни «Кредити на виконання зовнішньоекономічних договорів за спрощеною процедурою» допоможе українським виробникам вийти на нові ринки та стати конкурентними
Розробити і впровадити нові кредитні програми з фінансування проєктів відновлення критичної інфраструктури України	Розробка та впровадження нових кредитних програм, що будуть підтримуватися урядом України з фінансування проєктів відновлення нашої критичної інфраструктури, підтримки підприємств електроенергетики, транспорту, компаній, які постраждали внаслідок бойових дій, сільського господарства,	Збільшення кредитного портфеля юридичних осіб та зростання процентних доходів
Розробити нові механізми роботи з підприємствами-позичальниками, що опинилися на тимчасово окупованих територіях	Потрібно детально вивчаємо кожний кейс, щоб зрозуміти, чи можуть вони виплачувати заборгованість. У випадку відсутності варіантів, коли підприємство фізично знищене та кошти за кредитом власники не можуть повернути, то необхідно зафіксувати збитки і очікувати на репарації від країни-агресора, які покрийють втрати від неповернення таких кредитів. Для недопущення знищення бізнесу позичальників, банк може допомогти з його релокацією до безпечних регіонів, для цього банк має відповідну програму.	Зниження рівня кредитного ризику і зниження рівня проблемних кредитів
Більше приділяти уваги розвитку іпотечного кредитування для фізичних осіб	Акцентувати увагу на державній іпотечній програмі, яка спрямована на військовослужбовців за контрактом, медичних та педагогічних працівників	Збільшення кредитного портфеля фізичних осіб

Кінець таблиці 3.3

1	2	3
Переглянути стратегію кредитування банку з врахуванням негативних наслідків військових дій	Доцільно також розглянути можливість розвитку альтернативних механізмів кредитування, таких як лізинг і факторинг, які сприятимуть зниженню кредитного ризику	Збільшаться процентні доходи, знизиться кредитний ризик
Збільшити можливість використання мобільних банківських застосунків	Під час війни можливе обмеження в окремих районах країни доступу до банківських послуг. Тому додатково доцільно розглянути збільшення можливостей використання мобільних банківських сервісів, що дозволить клієнтам здійснювати фінансові операції (відкриття депозитного рахунку, оформлення короткострокового кредиту, погашення заборгованості по кредиту) за допомогою мобільного застосунку у телефоні	Збільшення розміру кредитного портфеля фізичних і юридичних осіб, підвищиться якісний рівень обслуговування позичальників

З врахування вищевикладеного, слід зазначити, що для збільшення кредитного портфеля АТ «Акцент-Банк», зниження кредитного ризику та забезпечення його фінансово-економічної безпеки в цілому під час війни можуть бути реалізовані такі заходи:

- забезпечення високої якості кредитного портфеля банку. Для зменшення кредитного ризику потрібно віддавати перевагу кредитуванню юридичних осіб зі стійким фінансовим станом, гарною фінансовою історією та високим рейтингом, що сприятиме зниженню ризику неповернення кредитів;

- диверсифікація кредитного портфеля, яка означає, що АТ «Акцент-Банк» повинен розподілити власні кредитні ресурси між різними секторами економіки, різними видами кредитів, різними географічними регіонами для зменшення ризику збитків у кризових ситуаціях в конкретному секторі економіки;

- підвищення рівня забезпечення кредитів банку. Якщо банківська установа надає кредити під заставу, то під час військового стану рівень забезпечення може бути підвищений, це допоможе забезпечити у разі виникнення проблемних кредитів їх повернення;

- застосування страхування кредитів банку. Для зниження ризику неповернення кредитів у період фінансової нестабільності актуальним стає їх

страхування. Страхові компанії спроможні забезпечити страхування виплат по кредиту в разі виникнення проблем з їх повернення та обслуговуванням;

– розвиток технологічної інфраструктури. Під час війни розвинута технологічна інфраструктура може стати одним з важливих елементів забезпечення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк», поскільки дозволить забезпечити збереження фінансових даних, ефективне управління ризиками, захист від кібератак тощо. Для прикладу, доцільно розглянути використання блокчейн-технологій для обробки і зберігання фінансових даних, що забезпечить їх цілісність і безпеку, підвищить можливість збереження конфіденційної інформації про фінансові ресурси, клієнтів, а це підвищить довіру до банку та позитивно вплине на збільшення розміру кредитного портфеля;

– розвиток мережі відділень та банкоматів АТ «Акцент-Банк». Під час війни можливе обмеження доступу до банківських послуг в окремих тимчасово окупованих регіонах України. Сьогодні важливо для банківських установ швидко відновлювати мережі відділень, банкоматів у регіонах, що звільняються. Це сприятиме забезпеченню доступу до банківських послуг для підприємств і населення. Крім того, доцільно збільшувати можливість використання мобільних банківських застосунків та сервісів, що дозволять споживачам фінансових послуг здійснювати фінансові операції за допомогою мобільного телефону або планшету.

Війна стала викликом для фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк». Для зменшення кредитних ризиків, збільшення кредитного портфеля, забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки потрібно реалізувати заходи з підвищення фінансової стійкості банку та забезпечення належного рівня його ліквідності. Тому АТ «Акцент-Банк» повинен виконувати комплекс заходів щодо вдосконалення внутрішнього контролю, використання сучасних фінансових технологій, підвищення якості кредитного портфелю та багатьох інших, які б враховувала вимоги розвитку економіки України в умовах військового стану. Реалізація зазначених заходів сприятиме зростанню фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк».

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі бакалавра розглянуто питання управління фінансово-економічною безпекою АТ «Акцент-Банк» в умовах нестабільності.

В теоретичному розділі диплому розглянуто теоретичні засади фінансово-економічної безпеки банківської установи, зокрема: сутність фінансово-економічної безпеки банку та її місце у безпеці держави; класифікація загроз фінансово-економічній безпеці банку.

У аналітичному розділі дипломної роботи проведено аналіз забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської системи України у 2021-2023 роках; наведена характеристика і виконано аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» у 2021-2023 роках; проаналізовано внутрішнє та зовнішнє середовище АТ «Акцент-Банк» за допомогою методів SWOT і PEST-аналізу, обрано стратегію розвитку та пріоритетні напрями діяльності АТ «Акцент-Банк».

В проектному розділі дипломної роботи проведено дослідження фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк», проаналізовано основні показники такої безпеки у 2021-2023 роках, розроблено та рекомендовано до впровадження ряд заходів щодо удосконалення управління та підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «Акцент-Банк». Серед основних напрямків що підвищення фінансово-економічної безпеки АТ «А-Банк» під час війни слід виділити: продовження кредитування бізнесу, в тому числі середнього та малого; збільшення кредитного портфеля середнього, малого та мікробізнесу завдяки урядовим програмам; пошук різноманітних шляхів щодо спрощення отримання кредиту для бізнесу; розробку та впровадження нових кредитних програми з фінансування проєктів відновлення критичної інфраструктури України; розробку нових механізми роботи з підприємствами-позичальниками, що опинилися на тимчасово окупованих територіях України; розвиток іпотечного кредитування для фізичних осіб; зменшення рівня проблемних кредитів; розвиток технологічної інфраструктури банківської установи, популяризація використання мобільного застосунку; створення відділу, що буде працювати з проблемними кредитами.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Активи банків України (2008-2023). Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
2. Барановський О.І. Природа економічної безпеки комерційного банку / О.І. Барановський // Вісник національного банку України. – 2014. – № 7. – С. 12-19.
3. Барановський О. Формування комплексної програми забезпечення фінансової безпеки комерційних банків / О. Барановський, Т. Путінцева // Світ фінансів, 2021. – №3 (68). – С. 65-79.
4. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
5. Васильчишин О.Б. Економічна сутність фінансової безпеки банківської системи: проблема плюралізму підходів / О.Б. Васильчишин // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. – С. 159-166.
6. Гаряга Л.В. Фінансова безпека банківської діяльності в умовах цифровізації // Л.О. Гаряга, Р.Р. Куліш // Проблеми економіки. Фінанси та банківська справа. – 2019. – №4. – С. 163-171.
7. Гірман Ю.В. Передумови створення оптимальної моделі забезпечення фінансової безпеки банку на базі світового досвіду / Ю.В. Гірман // Економічна наука. 2018. – №2. – С. 50-53.
8. Голобородько Ю. О. Теоретичні підходи до розкриття сутності та складових фінансової безпеки банківських установ. Науковий вісник НЛ ТУ України. 2012. Вип. 22.12. С. 194-198.
9. Гребенюк Н.О. Фінансова безпека банків: система розпізнання загроз та усунення ризиків / Н.О. Гребенюк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2016. – В.91. Серія «Економічна». – С. 53-64.
10. Гриценко В. Г. Економічна безпека банківської системи України. Вісник Національного банку України. 2009. № 4. С. 27-28.

11. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

12. Зачосова Н.В. Кадровий менеджмент у системі економічної та фінансової безпеки комерційного банку / Н.В. Зачосова // Сучасна економіка. – 2011. – Вип. 5. – С. 14–25.

13. Карчева Г. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансово-економічною безпекою банків / Г. Карчева, І. Карчева // Економічний аналіз. 2022. – Т. 32. – № 1. – С. 168- 198.

14. Кельдер Т. Л., Худолей Л. В. Економічна безпека банківської системи України в умовах глобальної фінансової кризи. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2012. № 2. С. 181-185.

15. Коваленко В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення / В. Коваленко // Економічний форум. – 2022. – №2. – С. 141-151.

16. Ковриженко Л. О. Теоретичні засади стратегічного управління конкурентоспроможністю банку. Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана. 2011. № 1. С. 29-36.

17. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, ухвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>.

18. Коробцова Д.В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану / Д.В. Коробцова // Аналітично-порівняльне правознавство. – 2022. – № 2. – С. 141-146.

19. Ксьондз С. М. Управління фінансовою безпекою банків України. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 3. Т. 3. С. 120-124.

20. Наглядова статистика. НБУ [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

21. Марченко О. М. Фінансова безпека держави : навч. посібник / Марченко О. М., Пушак Я. Я., Ревак І. О. – Львів, 2020. – 356 с.

22. Мордань Є.Ю. Фінансова безпека банків: сутність та оцінка / Є.Ю. Мордань, О.С. Журавка, К.В. Діденко, Я.І. Кравченко // Бізнес-інформ. – 2021. – №1. – С. 243-251.

23. Москвін Б.Ю. Економічна безпека фінансових інституцій в умовах воєнного стану в Україні / Б.Ю. Москвін // Економіка і організація управління. – 2022. – № 2 (46). – С.110-119.

24. Мушеник І. М. Забезпечення фінансової безпеки України в період воєнного часу та в умовах фінансової інклюдії / І. М. Мушеник, С. М. Грушецький // Modern Economics. – 2022. – №32. – С. 70-74.

25. Перекрест М.І. Загальні підходи до забезпечення фінансової безпеки комерційного банку / М.І. Перекрест, Т.В. Шелеметьєва // Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 14 квітня 2020 р. Кропивницький, 2020. – С. 263–264.

26. Пестовська З.С. Фінансова безпека банківської діяльності: сучасні аспекти діагностики / З.С. Пестовська // Нобелівський вісник. – 2018. – №1 (11). – С. 93-102.

27. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України №1277 від 29.10.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>

28. Ситник Н.С. Фінансова безпека банків як один зі складників фінансової безпеки держави / Н.С. Ситник, І.М. Васьків // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2018. – Т.29 (68). №6 – С.129-132.

29. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: Указ Президента України № 347 від 11.08. 2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>.

30. Стратегія забезпечення державної безпеки: Указ Президента України № 56 від 16.02.2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/5264.html>.

31. Основні відомості про А-Банк [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/about/general>.

32. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р. (кер.), Юнін О. С., Круглова О. О. та ін.] – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. – 195 с.

33. Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні становила 38% на початок 2023 року. НБУ. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>

34. Шелеметьєва Т.В. Оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку з використанням кількісного методу / Т.В. Шелеметьєва, О.І. Трохимець, М.І. Перекрест // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2020. – №6 (117). – С. 174-181.

35. Штефан Л.Б. Аналіз деяких індикаторів фінансової безпеки банківської системи України / Л.Б. Штефан // Економіка і суспільство. - №16 – 2018. – С.862-870.

36. Щербатих Д. В., Шпильовий Б. В. Підходи та загрози до формування фінансово-економічної безпеки банківських установ. Вісник Черкаського університету. Серія економічна. 2016. № 1. С. 141-148.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Основні принципи забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської установи

Назва принципу	Характеристика
1	2
Комплексність	необхідність врахування зовнішніх та внутрішніх загроз, які впливають на фінансову безпеку банку;
Об'єктивність	оцінка вірогідності зниження рівня фінансової безпеки повинна здійснюватися на основі використання методичних підходів, а не суб'єктивних міркувань аналітиків
Безперервність й оперативність	процес забезпечення фінансової безпеки банку повинен здійснюватися на постійній основі, що дозволяє своєчасно реагувати на появу зовнішніх та внутрішніх загроз;
Конфіденційність	внутрішня інформація банку щодо вірогідності виникнення кризових явищ та зниження фінансової стійкості повинна бути комерційною таємницею банку, оскільки її розголошення може викликати паніку серед його клієнтів;
Законність	заходи, що виконуються в межах, необхідних для забезпечення безпеки банку, ґрунтуються на чинних Законах України, Постановах Кабінету Міністрів, Указах Президента України, нормативних актах Національного банку, вимогах документів місцевих органів влади та статуту банку;
Самостійність і відповідальність	підрозділи фінансової безпеки банку повинні мати у своєму розпорядженні всі необхідні засоби для ефективного вирішення поставлених перед ними завдань, повноваження осіб і підрозділів банківської безпеки суворо регламентуються нормативними актами банків;
Економічна доцільність	забезпечення фінансової безпеки не повинно призводити до погіршення умов діяльності та стану банку, перешкоджати реалізації його інтересів та витрати на їх проведення мають бути адекватними ефективності останніх;
Цілеспрямованість	підтримання фінансової безпеки здійснюється у суворій відповідності до завдань, які вирішує банк згідно із затвердженою його керівництвом комплексною програмою безпеки.